

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ
AYLIK YAYIN ORGANI

İKTİSAT DERGİSİ

EKİM 1967

SAYI 40

CİLT : 7

250 KURUŞ

**YAVRUNUZUN İLERİYE GÜVENLE
BAKABİLMESİ**

**şimdiden yapacağınız tasarruflarla
mümkündür**

AKBANK

REKLÂM TARİFESİ

Arka Kapak	750 Lira
Ön İç Kapak	500 Lira
Arka İç Kapak	500 Lira
İç Sahifeler	400 Lira

İKTİSAT DERGİSİ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ YAYIN ORGANIDIR

İktisaden zayıf bir millet fakrû sefaletten **kurtulmaz**; Kuvvetli bir medeniyete, refah ve saadete kavuşamaz; İçtimai ve Siyasî felâketlerden yakasını **kurtaramaz**.

K. ATATÜRK

C İ L T : VII

S A Y I : 40

E K İ M 1 9 6 7

Flatı : 2.5 T.L.

Yıllık: 30-6 Aylık: 15 TL.

Sahibi : Cemiyet Adına OKTAY EMED

Yazı İşleri Müdürü : NİHAT BATUR

İdare Müdürü : FARUK ÇEHRELİ

İdare Yeri : Tünel Galip Dede Cad. No. 48/1

Telefon : 44 04 36 - 49 89 03

Basıldığı yer : YENİLİK BASIMEVİ

YAZI HEYETİ :

İstanbul

Fazlı AYVERDİ

Nihat BATUR

Solmaz BURAL

Faruk ÇEHRELİ

Alpay ERDOĞAN

Zeki ERGİNSU

Şemsettin GÜLER

Atalay ŞAHİNOĞLU

Gül TURGUT

Rıdvan YÜKSELEN

Ankara

İmren AYKUT

Oktay EMED

Hamdi MEHTER

Fahrettin TUNÇÖZ

Meliha TURKAN

İ Ç İ N D E K İ L E R

2. Derginin Sesi * * *
3. Günün Konusu Şemseddin GÜLER
8. Ayın Ekonomik Olayları Nihat BATUR
11. 36. İzmir Fuarı ve T. Halk Bankası
Pavyonu Rahmi ÖNEN
14. Avrupa Ekonomik Topluluğu ve
Türkiye Yüksel BİLGİN
18. Sosyalist Romanya'nın Dünya
Ekonomisindeki Yeri Erol EVGİN
22. Yurt Kalkınmasında Türk Silâhlı
Kuvvetlerinin Önemi ve Yeri Nihat BATUR
25. Türkiyede Gliserin Sanayii Adil KEPKEP
27. S.S.K. İşçi Ücretlerinden alının
Prim Mualla ERTAN
30. İşportacılar Arasında bir iktisatçı Erol ANDAŞ

Derginin Sesi

Sevgili ve Değerli Okuyucularımız,

Eylül ayı içinde Kayseri ve Sivas vilâyetlerimizi temsil eden takımlar arasında, Kayseri'de yapılan futbol karşılaşması sırasında 40 vatandaşımızın ölümü ve 100'e yakın vatandaşımızın ağır şekilde yaralanmasıyle neticelenen hepimizi üzen acı olaylar, üzerinde önemle durulması gereken bir vaki'dir. Hiç şüphesiz, masa başında en iyi dilek ve temennilerle düşünülen, iki vilâyetli ve insanların birbirlerine yakınlaştıracığı umulan bu fırsat, madalyonun düşünülmiyen, belkide hiç akla gelmiyen diğer yüzünü bütün Türk Milletini üzen bir hadise olarak karşımıza çıkardı.

Hadiseleri müteakip, günlerce meselenin nedenleri üzerinde muhtelif görüş ve fikirler ileri sürüldü. Ancak, biz bir kere daha şunu gördük ve ısrarla üzerinde duruyoruz. Bütün dünya milletlerinin plânlı bir şekilde yürüttüğü günümüzde bizimde buna uymamız şarttır. Bu itibarla, bir yıla yakın bir zamandan beri müdafaasını yaptığımız 67 vilâyetimizin sosyo-ekonomik bünyesini biran evvel tetkik etmenin zaruretini, bu derin acı ile neticelenen futbol maçı bir kere daha tazelemiş oldu. Şayet, bu vilâyetlerimizin iktisat tarihi, iktisadi coğrafyası, fertlerin psikolojik davranışları, komşu vilâyet ve bölgelerle münasebetleri düşündüğümüz şekilde incelenmiş olsaydı hiç şüphesiz idarecilere büyük ışık tutacaktı. Bu durumda hiç bir idareciyi sorumlu göremiyoruz. Deşarj olma imkânını o güne kadar bulamamış kitlelerin, iki vilâyet arasındaki bu maçı vesile bilmeleri, şuur dışı bu hadiseyi doğurmuştur. Şimdi, diğer bölgelerde de benzer hadiselerin çıkmaması için potansiyel kuvveti iktisadi kalkınma yolunda deşarj etme çarelerini biran evvel aramak gerekiyor. Bu üzücü olay, haklı olarak altı aydan fazla bir zamandan beri üzerinde durduğumuz meseleye daha sıkı ve ciddi bir şekilde eğilmemiz icab ettiğın ispatlamış oldu.

Bizde, içimiz yanarak yeni hadiselere sed çekmek ve bu memleketin hakiki sahibi olan milletimize iktisadi kalkınmamızın nimetlerini verdirecek iktisat ordusunu göreve çağırıyoruz.

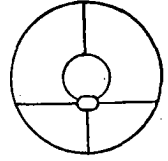
Gelin!... Vilâyetlerimizin bir iktisatçı olarak iktisadi tarihini, iktisadi coğrafyasını, turizm imkânlarını, yer altı ve yer üstü zenginliklerini, su ürünlerini, bölgesel ve millî kalkınma şartlarını, insanların yaşayış ve davranışlarını, fert psikolojisini diğer vilâyet ve bölgelerle olan ekonomik, sosyal ve siyasi münasebetlerini birlikte inceleyelim.

Ancak, bu çalışmalar neticelendiği takdirde sağlam temellere istinat etmiş plânlı bir iktisadi kalkınmanın müsbet neticeler vereceğine inanıyoruz.

Davamıza hizmet vatana, millete hizmettir.

Sevgi ve Saygılarımızla
İKTİSAT DERGİSİ

GÜNÜN KONUSU

Ekonomik Alanlarda İktisatçının Rolü ve Önemi (*)

Şemseddin GÜLER

İktisat Fakültesi Mezunları
Cemiyeti adına

Mal ve hizmetlerin üretim, değişim, yönetim ve tüketimleri insanlığın doğuşu ve sosyal toplumların kuruluşu kadar eskidir. Fakat bunları kendisine konu olarak alan (Ekonomi İlmi), diğer bilim kol- larına göre pek yenidir. Bu yüzden ki çoğumuz «Ekonomik olayları» yeteri kadar anlayamamakta ve (Ekonomist)'in yeni (İktisadçı)'nın toplumdaki rolünü kavrayamamaktadır.

Bugünkü ekonomik çalışmalarımızın yüksek seviyesi, yüzyıllar boyunca süregelen bir gelişmenin sonucudur. Tarih öncesi insanı, ihtiyacı olduğu besin mad- delerini bile, bir üretim sayesinde elde etmeyi düşünmemekte, besinini, yabancı bitki ve vahşi hayvanlardan elde etmek- teydi. Bu yaşayış şekli, ancak hayvan bes- lenmeyi ve bitki yetiştirmeyi öğrendikten sonra değişti. Yeryüzünün ilk insanları-

nın, besin arayıp bulmak amacile daima yer değiştirmelerine karşılık, daha sonra- ki devirlerde yaşamış olanlar tarlalarının yakınlarında yerleşerek, devamlı barınak yerleri kurdular. Bütün bu söyledikleri- miz onbin yıl kadar önceki bir devrin hi- kâyesidir.

Ekonomik olayların bu ilk devirlerin- de, insanoğlu ihtiyacı olan her şeyi ken- di kendine elde etmekteydi. Aile üyeleri, sadece, toprak ürünlerini yetiştirmekle kalmayıp, aynı zamanda, bunun için ge- rekli (Araçlar)'ı yapmak, (Ham madde) leri kullanışlı bir duruma getirmek zo- runda idiler. Bütün bunlar, çeşitli çalış- malara sebep olmakta, mevcut ilgili araç- larla iş görmek, bugün bizim için tasar- lanması oldukça güç çok taraflı anlayış ve kabiliyete ihtiyaç göstermekteydi.

Daha sonraları (Tarım) la uğraşan insanoğlu, edindiği tecrübeleri ve (Ürün- ler) i komşularınkile değiştirmekte ge- cikmedi. Bu suretle (Değişim Ekonomi-

(*) Bu yazı 4. Eylül, 1967 günü Radyoda İktisat saatinde yayınlanmıştır.

sı) nin ilk devresi başlamış oldu. Bunu kovalayan devrede ise, (Kişisel) ekonomi çalışma bağımsızlığının kaybolarak, (İhtiyaç) ların, başkalarının emeğinin yardımı ile karşılandığı, şehirler ortaya çıkmış ve bu devrede de (Pazar) lar; üretici tüccar ve esnafın mallarını civar köylerle değiştirdikleri devamlı kuruluşlar haline gelmiştir.

Nüfusun ve ihtiyaçların devamlı artmasıyla, doğrudan doğruya ceryan eden (Mal değişimi) yerine, gittikçe değer kazanan bir değişim ve ödeme aracı olarak (Para) nın ortaya çıkması, daha geniş bir bölge içinde malların (Üretilme) lerini, (İşletilme) lerini ve (Dağıtılma) larını sağladı. İşte (Millî Ekonomilerin) doğmaları ve gelişmeleri bunun sonucudur.

Bugün, dünyada yaşayan çeşitli milletlerin ürettiklerini değiştirmeye başlamaları ve aralarında Ticaret Anlaşmaları yapmaları sonucunda, her şahsın kendi ihtiyaçlarını, yeryüzünün bütün mallarile giderebildiği (Dünya Ekonomisi) devresini yaşıyoruz. Dünya piyasası, Dünya Ticareti, Dünya Ekonomik Ürünleri, Dünya Ulaştırması ve benzeri ifadeler, artık hiç kimsenin yadırgadığı terimler değildir. Dünya Ekonomisi devresinin özelliği, bir ülkedeki ekonomik değişikliklerin, dünyamızın diğer ülkelerinde de zayıf veya kuvvetli bir şekilde etkisini göstermesidir.

Aile ekonomisinden Dünya ekonomisine uzanan yolu, daima artan miktarda mal üretimi sağlayan ve refahı arttıran teknik ilerlemeler çizmiştir. İlk zamanlarda becerikliliğinin yardımıyla bir takım araçlar bulan insanoğlu, bu araçlar ve aklının yardımıyla hayvanların gücünü, rüzgâr ve su gibi tabiat kuvvetlerini emri altına almıştır. Bu üstün düşünce kudreti ona: (İşbölümü), (Endüstri) ve (El San'atları) nda meslekî gruplaşma, uzmanlaşma ve zincirleme üretim sayesinde büyük üretim miktarları elde etme,

çok çeşitli malları ihtiyaçlarına göre tüketme imkânlarını vermiş dolayısıyla insana dilediği tarzda yaşamasını sağlamıştır.

Böylece ekonomi, sosyal düzen için sonsuz bir önem kazanmıştır. Ekonominin artan bu önemi, milletler arası müna-sebetlerde de önplâna çıkarak, politikayı 2. ci plâna düşürmüştür. Bu sebeplerki Milletlerarası anlaşmalarda politik ve askeri unsurlar yanında ekonomik esaslar hakim olmaya başlamıştır.

Bilhassa 2. ci Dünya Savaşından sonra milletler, ekonomik alanda güçlenmenin, birleşme ile gerçekleştireceğini anlamışlar ve bu düşünce ile uluslar arası ekonomik ve politik organizasyonların kurulmasına çalışmışlardır. 1967 yılında Belçika, Hollanda ve Lüksemburg'un kurduğu (Gümrük Birliği), Norveç, İsveç ve Danimarka'nın yapmış oldukları (İskandinav Pakdı) bunun ilk örnekleridir. Bunu takiben bütün Avrupa devletlerinin iştirakile 1948 de teşkil olunan (Avrupa İktisadî Birliği Organizasyonu), Uluslararası ödemelerin karşılıklı hesaplanmalarını sağlayan (Avrupa Ödeme Birliği), (Brüksel anlaşması, Batı Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi), Avrupa Kömür - Çelik Birliği), (Avrupa Ekonomik Birliği), (Avrupa Serbest Ticaret Anlaşması Birliği) artan Uluslararası Ekonomik ilişkilere ait anlaşmaların belli başlılarıdır.

Yine bu arada (Birleşmiş Milletler), Batı Atlantik Pakı), (Tarifeler ve Ticaret Genel Anlaşması), ile Uluslararası Ticaret anlaşmaları yanında, kıt'aları birbirine bağlayan ve Ekonomik bağlar kurulmasını sağlayan organizasyonlar meydana gelmiştir.

Dünya Ekonomisinin bütün alanlarında görülen, birleşme ve kaynaşma zorunluğu, insanları çok küçülen yeryüzünde sadece birbirine yaklaştırmakla kalmamış, birbirine gittikçe artan bir şekilde muhtaç duruma getirmiştir. İnsanlar,

kendi aralarında zıd bir çatışmanın insanlığın yok olmasına kadar gidebileceğini, el ele birlikte çalışmanın ise gelecekteki refahı sağlayabileceğini anlamışlardır.

İşte bu gelişmedir ki ekonomiye önem kazandırmış ve ekonomide doğan muhtelif sistemler toplumu politik ve sosyal yönlerden etkisi altına almıştır. Aşırı sağdan aşırı sol'a kadar rejimler yelpazesi içinde ekonomi ilminin hedefi, toplumun ve ferdin refahını sağlamaktır.

Yukarda açıkladığımız gibi, doğuştan, ferdi ilgilendiren ekonomi ilmi, bugün sosyal ve uluslararası bir karaktere bürünerek önemini arttırmış psikoloji, sosyoloji, teknoloji, hukuk ve matematik ile istatistiği de içine alan önemli bir ilim kolu olmuştur. Bugün artık toplumdaki sosyal ve politik gibi görülen rahatsızlıklarımızın bir çoğunun kaynağı ekonomik problemlerdir.

Buraya kadar yaptığımız açıklama ekonominin fert, aile, millet ve milletlerarası ilişkiler yönünden ne kadar önemli bir mevki işgal ettiğini göstermektedir. Bu ilişkilerin iyi bir şekilde kurulmasını ve yürütülmesini sağlamak iktisatçının en mühim görevidir. Bundan böyle, iktisatçı, fonksiyonları itibarile yalnız bir işletmenin içinde ve başında değil, politikacıların da beraberinde bulunması gerekmektedir.

Zamanın verdiği imkân dahilinde iktisat ilmi ve iktisatçı açısından memleketimizdeki durumada kısaca temas etmek istiyorum.

Gerçekten Türk ekonomisi bugün, yeni bir çağın ve dereceli bünye değişikliğinin içinde bulunmaktadır. Beklediğimiz yeni gelişmeler, eski tecrübelerle dayanarak çare bulunamaz bir karakterde görülebilir. Fakat yeni gidişler, ekonomik hayatımızı muhtelif yönlerden, yavaş yavaş baskısı altına almış bulunmaktadır. Bu gidişler arasında (Müşterek Pazar), (Beş

yıllık plân, (Sermaye ve emek münasebeti) gibi bir kaçını sayabiliriz. Bunlarla çalışma sahaları ve metodları değişmekte, ekonomik sosyal yaşayışımızda yeni yeni haklar ve mesuliyetler doğmaktadır. Maddi ve manevi dünyası değişen ferde, kurulmakta olan yeni düzen içinde yerini belli etmek ve onu psikolojik ve maddi huzura kavuşturmak ve memleket ekonomisine de Milletlerarası düzende, lâıyk olduğu mevki vermek için modern iktisat ilminden ve iktisatçıdan yararlanmak lâzımdır.

Benimsenen karma ekonomi sistemi içinde, plânlı ve düzenli gelişmeyi sağlamak, muhtelif üretim kollarında produktiviteyi arttırmak ve bunlar için gerekli sosyal ve ekonomik alt yapıyı iyi bir şekilde kurmak ve dolayısıyla Millî ekonomimizden beklenen yararlanmayı sağlamak için, müteşebbise ve kendilerine yardımcı olacak iktisatçıların büyük görevler düşmektedir.

Bunun için müteşebbisin önce iktisat ilmine inancı olması ve müşavir, sevki idareci ve işletmeci olarak iktisatçının fonksiyonunu kavraması gerekmektedir.

İlmin gerçeklerine fertlerine inancı, her devirde bir takım güçlükler göstermiştir. Nitekim hayata ilgili olduğu halde insanoglu lüzumu halinde kendisini doktorlara teslim etmekte bir direnme göstermiştir. Mistik yollarla tedaviden fayda ummuştur. Konumuz olan iktisat ilminin de uzun bir süre, dinî inançların doğrudan doğruya veya dolaylı olarak tesiri altında kaldığı herkesçe bilinmektedir.

Zamanımızda herkes, iktisadi meseleler hakkında kâfi bilgi sahibi olduğu kanısındadır. Büyük bir çoğunluk şahsi tecrübelerine bakarak veya kulaktan dolma malûmata güvenerek ekonomik meseleler hakkında kendisini yeterli görmektedir. Halbuki iktisat ilminin tekniğine nüfuz etmeksizin, zamanımızın davalarını

kavramak, mümkün değildir. Bununla beraber memleketimizdeki müteşebbislerin bir çoğunun ekonomik olayları yakından izledikleri, çocuklarını, bu kültürü veren fakülte ve akademilerde okutarak, kendi işlerinde faydalanma yoluna gittikleri görülmektedir. Yine bu maksatla bazı özel kuruluşlar ve Bankalarımızda, Dünya ekonomisine ait olayları yakından takip etmek ve piyasa tahlillerini yapmak suretile mensuplarına yararlı olmak için çalışmalar yapmakta ve bu maksatla lüzumlu malzeme toplamaktadır. (Sevki idare derneği), (İktisadi Araştırmalar Tesisi), (Ekonomik ve sosyal etüdleri konferans heyeti) bunlara örnek olarak gösterilebilir. Türkiye Odalar Birliği ile Ticaret Odaları da bu alanda mensuplarına ve memlekette faydalı etüdlere yapmakta ve bunları nesretmektedir.

İktisatçının fonksiyonu ile bunlardan yararlanma sahalalarına gelince: Halk dili ile iş adamı olan, iş bilen, becerikli, atılgan ve tuttuğu işi başaran kimseler müteşebbis olarak tanınır. Biz iktisatçılar ise, müteşebbisi de, üretim faktörleri arasında sayarız emal veya hizmetin meydana getirilmesi için tabiat, emek, sermaye ve müteşebbis unsurlarının bulunmasını gerekli görürüz. Tabiat, emek ve sermaye unsurlarının bir araya getirilip kombine eden bir kimse müteşebbisdir. Buna göre müteşebbis, kâr elde etmek amacı ile riz'ki üzerine alarak başkalarının ihtiyacını karşılamak üzere, mal veya hizmet meydana getirmek için üretim faktörlerinin tedarikini ve kombinezonun imkânlarını sağlayan kimselerdir. Mal veya hizmet meydana getirmek için üretim faktörlerini sağlamak ve bunları belirli bir ihtiyacı karşılama maksadına yöneten kimseler ise (sevki idareci) dir, Sevki idarecilik bir iktisatçının yapabileceği önemli bir ihtisas işidir. Bir işletme düşünelim. Bu işletme ister, küçük ister büyük, ister basit, isterse çok kompleks olsun veya

şahsi ferdi teşebbüs, yahutta şirket tipi teşebbüs olsun. Bunlarda müteşebbisin plânlama, organizasyon, sevki idare, koordinasyon ve kontrol gibi çok mühim fonksiyonları vardır. Bu fonksiyonları başara-cak yeterlikte olan kimse başarılı bir müteşebbisdir. Bu kabiliyetten mahrum olan kimsenin kurduğu veya başına getirdiği işletme tökezlemeye ve kısa veya uzun zaman içinde başarısızlığa uğramaya mahkûmdur.

Müteşebbis olacak bir kimse yüklen-dığı işin mahiyetine, büyüklüğüne ve memleketin sosyal ve ekonomik şartlarına göre tecrübe, bilgi, uzağı görme, karar verebilme, cesaret, sür'atı intikal, riski ve mesuliyeti göze alabilme inisiyatif ve sevki idare kabiliyeti gibi vasıfları haiz bulunmalıdır.

Küçük çapta bir işletmenin müteşebbisi, bu vasıfların hepsine birden malik olmayabilir. Veya bu vasıflar kendisinde belirli bir şekilde kristalleşmemiş bulunabilir. Fakat bilhassa büyük çapta ve kompleks işletmelerin sevki idarecileri, iş sahasının liderleri olarak, bütün bu vasıfları belirli bir şekilde şahıslarında toplamış bulunmalıdırlar.

Pazar sahasının genişlemesi, istihsal hacminin artması ve satın alma kudreti yükselen halk kitlesinin, çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak için sayıları gittikçe artan işletmelerin memleketimizde çoğalması, bu tip iktisatçılara ihtiyacı gün geçtikçe fazlaştırmıştır. Yani iktisat kültürü almış sevki idareciye talep her gün biraz daha artmaktadır.

Yüksek kademede sevki idareci yetiştirmek isteyen işletmeler, çeşitli yollar-dan hareket edebilirler. Bunlar ya başka işletmelerde yüksek kademede başarı kazananları kendi işletmelerine alabilirler ve kendi işletmelerinde zamanla yüksele-rek, çeşitli şube ve kademelerde üstün başarı gösterenleri, sevki idareci yapabilir-

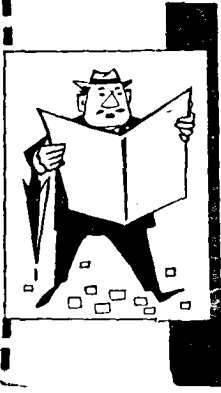
ler. Diğer taraftan iktisat kültürü veren kadro ve programları ihtiyaca göre düzenlenmiş olan muhtelif Fakülte ve Akademilerini bitirmiş olanları alarak ayrı bir eğitim ve tecrübeye tabi tutmak suretile özel olarak sevki idareci yetiştirilebilirler.

Sevki idarecinin başka işletmelerden alınması, o işletmede çalışan ve yükselmek isteyenler için ümit kırıcıdır. Bir işletmenin kendi bünyesi içinden sağlanan sevki idareci ise uzun süre istihdam edileceğinden, yeni namzetlerin yetişmesini engeller. Bu itibarla en doğru yol iktisat kültürü almış ve en modern sevki idare metodlarına vakıf namzetleri alıp bunları kurslara tabi tutmak, konferanslara göndermek, münazara ve seminerlere sokmak ve nihayet işletmenin muhtelif kollarında bir plân dahilinde yetiştirmektir.

İşletme faaliyetlerinin sevki idaresinde hizmetlerinden yararlanan bir sınıf da (iktisat müşavir ve mütehassısları) dır. Sanayi, ticarî teşebbüslerin başında bulunan bir çok iş adamlarının, müdürlerin, işletmelerin sevki ve idaresini ilgilendiren her türlü meselelerde kendilerine danışmak ekonomik aksaklıkların

nedenlerini araştırmak, yeni tedbirler veya yeni organizasyon sistemi teklif etmek gibi hizmetleri iş edinmiş olan bu meslek sahiplerinden, büyük ölçüde faydalanılmaktadır. Garp memleketlerinde faaliyet gösteren bu meslek erbabı, memleketimizde yok denecek kadar azdır. Kalkınma plânında yer alan müşavirlik müessesesi kurulmamıştır. Memleketimizde eksper muhasip olarak faaliyet gösteren bir takım müteşebbislere tesadüf edilmekte ise de burada bizim kastedtiğimiz piyasa şartlarını tahlil eden, geleceğe ait tahminler yapan, işletmelerin rantabilite, sürüm, reklâm, depolama büro tanzimi gibi problemleri halleden (İktisat Müşaviri ve Mütehassısları) dır.

Bir taraftan iktisat kültürü veren müesseselerimize gösterilen alâka uyanık müteşebbislerimizin ve onların işletmelerinin, sevk ve idareci ve müşavir ihtiyaçlarını karşılama bakımından ümit vericidir. Diğer taraftan işletmelerinin sevk ve idaresinin, iç ve dış ekonomik olayların tesirinde kaldığını idrak eden müteşebbislerin, yetişmiş ve tecrübe edinmiş iktisatçılarından yararlanmaları ve ekonomik meselelerle ilgili çalışmalarını takip ettikleri çok sevindiricidir.

Ayın Ekonomik Olayları

Hazırlayan: Nihat BATUR

Yatırım ve ihracatı geliştirme ve teşvik bürosu kuruldu

Başbakanlığa bağlı olarak 28. Temmuz, 1967 tarihli ve 933 sayılı kanunun 4. ncü maddesinde belirtildiği şekilde kurulmuştur. Büronun kurulmasıyla İVİK'in görevleri sona ermiştir. Gelir Vergisi Kanununa göre yatırım indirimleri ile ilgili Maliye Bakanlığı tarafından yürütülen işlerde Büroya devredilmiştir.

Merkez Bankası Kanun tasarısı çalışmaları : T. C. Merkez Bankası Genel Müdürü Sayın NAIM TALU tasarının biran evvel neticelenmesi için bizzat çalışmaları takip etmektedir. Merkez Bankasının para ve kredi politikasını ve tatbikat durumunu daha geniş imkânlarla kavuşturacak olan yeni tasarı da özel sektöre daha geniş kredi sağlayan hükümler ile reeskont hadlerini ekonomik icablara göre ayarlama imkânı veren maddeler yer verilmiştir. Tasarının, yılbaşından evvel neticelendirilerek hükümetin ve meclisin tasdiklerine sunulmasına çalışılmaktadır.

İkinci beş yıllık Plân Resmî Gazetede yayınlandı.

Türk Ekonomisinin 1968 - 1972 yıllarına ait kalkınma Plânı Devlet Plânlama Teşkilâtı tarafından hazırlanan son şekliyle 11 bölüm halinde Resmî Gazete ile yayınlanmıştır. Plân bu devrede de ortalama % 7 kalkınma hızına ulaşmayı hedef tutmaktadır. Bunun gerçekleştirilmesi için de daha ziyade özel sektör yatırımlarına ağırlık verilmiştir. Plânın bilhassa dikkate şayan tarafı: Türk ekonomisinin, yakın bir gelecekte, gelişmesini dış yardımlara muhtaç olmadan öz kaynakları ile devam ettirebilecek bir duruma getirilmesidir.

Türkiye - Hindistan ekonomik ilişkileri.

Hindistanın yeni Türkiye Büyük Elçisi Ekselans K. Gaburdhun bu konuda İstanbul'da Park Otelde bir toplantı yaparak demec verdi. Gayesinin Türk - Hint dış ticareti geliştirmek olduğunu beyan etti. Neticeyi iş adamlarınız merakla beklemektedirler.

Kambiyo Denetleme Kanun Tasarısı hazırlandı

Kambiyo Denetleme kanun tasarısı 1567 sayılı ve 38 yıldır tatbik edilen Türk Parası Kıymetini Koruma Kanununun yerini almak üzere günün ihtiyaçlarına ve ekonomik hayatın süratle akışını kolay - laştırmak üzere hazırlanmıştır. Ancak, özel sektörün de görüşünün tasarıda yer alması gerektiğinden, Türkiye Ticaret Odaları Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği olarak özel sektör görüşü Ekim ayı içinde Maliye Bakanlığına sunulacaktır.

20 nci kota hazırlık çalışmaları başladı

Ocak, 1968'in ilk haftasında yayınlanacak İthalât Rejimi, yönetmelik ve listelere ait odaların görüşleri olgunlaşmaya başlamıştır. Ekim sonuna kadar toplanan oda görüşleri Odalar Birliğinin de Kasım ayının ilk hafta yapılacak toplantıda müzakere edilerek ticaret bakanlığına sunulacaktır.

36. ncı İzmir Enternasyonal Fuar kapandı

51 yabancı devletin iştirakile katıldığı Fuarda Resmî sektör pavyonları yanında Odalar ve Borsalar birliğinin pavyonundan başka birçok özel sektörün geçen yıla nazaran Fuara büyük önem verdikleri göze çarpmaktaydı. Dünyanın her tarafında olduğu gibi İzmir Fuarında da Doğu ve Batı memleketleri arasındaki rekabet büyüktü. Fuar memleketimiz, bilhassa İzmir şehri için önemli bir ekonomik hadise olmuştur. Gerek iç ve dış turizm gerekse yeni iş imkânları açmak bakımından çok faydalı olmuştur.

Başbakan Süleyman Demirel Demir perde gerisinde ticari temaslarda bulundu

Başbakanımız Eylül ayı başında Romanyayı ziyaret etmiştir. Bu ziyaretleri

sırasında resmi görüşmeler sonunda memleketimiz dolayısıyla iktisadî kalkınma - mız bakımından önemli neticelere varılmıştır. Romanya, Türkiye ile müştereken yurdumuzda petrol arayabilecek, Romen firmaları baraj ihalelerine iştirak edebilecekler, Sondaj makineleri ile petrol ürünleri vereceklerdir. Buna mukabil Türkiye - den her iki memleket arasındaki ithalât - İhracat kontenjanları yeniden arttırılarak pamuk, yaş meyva, zeytin, tekstil ve taş kömürü ihracı sağlanacaktır.

Başbakan, Romanyadan döner döner beraberindeki heyetle birlikte SSCB hükûmetinin davetlisi olarak 19 - 29 Eylül tarihleri arasında resmî bir ziyarette bulundu. Başta Moskova Leningrad, Kiev, Taşkent olmak üzere, Baküye kadar gezen Başbakan ve beraberindekiler muhtelif sınaî, zirai, sosyal ve kültürel teşekkül ve kuruluşları gezmişlerdir. Bu ziyaret büyük bir dostluk havası içinde yapılmıştır. Neticeden memnun kalan her iki devlet temsilcileri ülkeleri adına yayınladıkları bildiride mevcut işbirliğini ve yakınlaş - mayı komşu devlet olma vasfına uygun olarak arttıracaklarını duyurmuşlardır. Sovyetler Birliğinin yardımı ile Türkiyede Ereğli Demir Çelik işletmelerine paralel olarak Alüminyum tesisi gibi birkaç büyük sınaî tesis kurulması kararlaştırılmıştır.

Türkiye'ye Amerikan Yardımı 1973'e kadar devam ediyor.

AID teşkilâtı Yakın Doğu ve Güney Asya yönetici Yardımcısı J. Williams Türkiye'ye hibe olarak yapılan İktisadî yardımın ancak 1973'te sona erebileceğini bildirmiştir.

Montaj Sanayii talimatı önemli değişikliklerle yeniden yürürlüğe girdi.

Yeni hükümlere uymayan sanavidi - lerin ruhsatları iptal edildiği gibi döviz tahsisleri de durdurulacak. Talimatname döviz tasarrufu nisbetinin tesbit ve ilânı konusunda da yenilikler getirmiş sanayi Bakanlığına geniş haklar tanımıştır.

Altın Flatları

	TL.		TL.
Cumhuriyet Ata	100.—	24 Ayar külçe	14,73
Reşat	177,50	22 Ayar külçe	13,48
Hamit	133.—	18 Ayar külçe	11.—
Aziz	133.—	Beşibirlik	
Gulden Holland	120.—	Cumhuriyet Ata	505.—
İngiliz Kral	125.—	Reşat	1850.—
Napolyon	115.—	Hamit	1200.—
İsviçre	121.—	Aziz	1040.—

Yurd dışındaki işçilerin alet ve malzeme ithallerine dair bir açıklama yapıldı.

Bilindiği üzere 9. 6. 1967 tarih ve 12617 sayılı resmî Gazete'de yayınlanan tamimle yurd dışındaki işçilerimize kuracakları anonim şirketlerin yatırım ihtiyacı için döviz tahsisine dair bir duyuru yapılmıştı. Bu durumu Maliye Bakanlığı aldığı yeni kararlar daha genişletmiştir. İşçilerimiz Türkiye'deki bankalarda döviz hesabı açtırabilecekler ve Türk Parasına çevrilme halinde bu şahısların 10.000 dolara kadar alet ve malzeme ithal taleplerinde döviz tahsis imkânları öncelikle sağlanacaktır. Gaye dışarda çalışan işçilerimizin tasarruf

larını daha iyi değerlendirmek hedefini ve işçilerimizin dönüşlerinde iş sahibi olmalarını sağlamaya matuftur.

Ordu Yardımlaşma kurulunun yeni bir teşebbüsü

İktisadî hayatımızda kısa ömrüne rağmen başarılı büyük hamlelerine şahit olduğumuz Ordu Yardımlaşma Kurumu OYAK BANK adıyla bir banka kurmaya karar vermiştir. Sermayesi 60 milyon civarında olacak bankanın şimdilik faaliyet sahası İstanbul ve Ankara olacaktır. Banka, kurumun kendi iştiraklerine kredi sağlamak gayesini hedef tutmaktadır.

36. İzmir Enternasyonal Fuarı ve T. Halk Bankası Pavyonu

Rahmi ÖNEN

Memleketimiz iktisadî ve sosyal hayatında mühim bir yer işgal eden İzmir Enternasyonal Fuarı 36 ncı defa daha zengin ve yeni imkânlarla halkımızın görüşüne arz edilmiş bulunmaktadır.

Hazırlanmış, tertip - tanzim ve ışıklandırma yönünden geçen yıllara nazaran bir hayli farklı olan Fuara bu yıl yabancı devlet iştirâki de rekor seviyeye ulaşmıştır.

İzmir'de bir Kültürpark kurulması fikri 1933 yılında bir spor teması dolayısıyla yurt dışında tetkikler yapan ilgililer tarafından ortaya atılmış ve bilahere benimsenen bu fikir üzerine 14 Mayıs 1934 tarihinde İzmir Şehir Meclisi kararı ile bugünkü Fuarın bulunduğu sahada 460.000 metrekaarelik bir Kültürpark tesisine başlanılmıştır.

1 Ocak 1936 da temeli atılan Kültür

Ticaret Bakanı Ahmet Türkel ve Turizm Bakanı Nihat Kürşat «Küçük Sanayi Mamulleri» Sergisini 20 Ağustos 1967 günü ziyaret ederek ilgililerden bilgi aldılar.

parkta o yıla kadar İzmir 9 Eylül Panayırı olan tesis, 20 Ağustos 1936 da İzmir Enternasyonal Fuarı olarak kapılarını açmıştır.

Fuarın, ilk yıllardan beri Ege Bölgesi ve bilhassa İzmir şehri için çok hareketli bir yaz idrakine, yeni yeni iş imkânları yaratılmasına ve yerli-yabancı turist celbine imkân sağladığı ve kısa süreli de olsa, ekonomimize katkılarda bulunulmasını temin ettiği bir gerçektir. Ancak, sağlanan ekonomik faydanın, yurt dışında düzenlenen Fuarlar seviyesine çıkarılması için, bir çok yönleri ile sadece bir sergileme özelliği taşıyan İzmir Fuarımızın da artık yeni bir anlayışla düzenlenmesi gerektiğine olan kanımızı bilhassa zikretmek isterim. Fuara katılan Yabancı Devlet adedinin çokluğundan önce, sergilenen mamul-

lerin zenginliği aslı unsuru teşkil etmelidir.

Bu vesile ile hemen, özel teşebbüs ve Resmî Sektörden katılan şahıs, firma ve müessese veya Bankaların bu hususu bize haklı bir gurur verecek seviyede gerçekleştigiğine işaret etmeliyim.

Her yıl daha iyi, daha kaliteli ve daha çok üretim sağlayan sektörlerimiz, mamullerini en güzel bir renk armonisi içinde gözlerimizin önüne sermişler. Bunları seyrederken yurdumuz imkânlarının ne kadar güçlü olduğunu, Sanayimizin nasıl bir gelişme içinde bulunduğunu müşahade etmenin hazzına varmamak imkânsızdır.

Bu sebebledir ki Fuar, her yıl artan bir iştirâkçi ve ziyaretçiye sahip olmaktadır.

Beş yıllık iştirâkçi durumu şöyle :

Yıllar	Yabancı Dev.	Resmî Sek.	Özel Teşebbüs	Ziyaretçi adedi
1963	29	28	32	1.884.000
1964	31	30	34	1.955.776
1965	35	32	38	2.330.365
1966	43	41	54	2.080.472
1967	52	50	60	2.500.000 (tahmini)

36. İzmir Enternasyonal Fuarının bize, en önemli yeniliklerinden bir tanesi de Yurdumuz Küçük Sanayicilerinin ürettikleri mamullerin sergilenmesini sağlayan ve Türkiye Halk Bankasının düzenlediği pavyondur.

Büyük Sanayi gelişmesiyle, bazı küçük sanat teşekküllerinin pazarlarını kaybetmeye başladıkları bir gerçek olmakla beraber, Küçük Sanayi mamullerinin özelliği ve Yurdumuzda yeni uygulanmaya başlanan tali mukavele (Sub-Contract) müesseseler yoluyla gine de Küçük Sanayi

için geniş ve devamlı pazar imkânı bulunabileceği aşîkârdır. Ancak, yarının en güçlü bir toplumunu yaratacak olan Küçük Sanayicilerden üretimini rahatlıkla satabilenlerin sayısı hiçte büyük bir rakama ulaşmamaktadır. Bunun en mühim sebebi, iyi bir imalâtçı olan Küçük Sanayicinin, mamullerini kolaylıkla satabilecek kadar pazarlama çalışması yapmamasıdır.

Bu gerçeği çok iyi bilen Sayın Ticaret Bakanımız, dolayısıyla ihracatımıza yeni kalemler katmak amacıyla Küçük Sanayi-

clerinin bütün mamullerini kapsayacak özelliikte bir pavyonla Fuara katılması için Türkiye Halk Bankası Genel Müdürlüğüne talimat verdi ve bu, bir gazetemizin yazdığı gibi, «Fuar'da her Türkün iftiharla gezip takdir ettiği bir pavyon» olarak gerçekleştirildi.

600 metre kare bir yere çok tipik mimari tarz ile inşa edilen sergi binası ve bürosu her şeyi ile Küçük Sanayicinin eseridir. Malzeme, üzerine boya örtüsü geçirilmeden kendi doğal yapısı ve tabiattaki rengiyle takdim edilmiş ve tesbit yerleri ise ustalıklı gözden saklanmıştır.

Pavyonda mamüller, Metal, Ağaç, Deri - Kündura, Tekstil, Turistik ve muhtelif Sanayi Sektörleri esas alınarak düzenlenmiş altı reyonda sergilemekte ve bunları muhafaza için engeller ve koruma tedbirleri düşünülmemiş hatta bu u-

sullerden bilhassa kaçınılmıştır. Ziyaretçi, oklarla belirli yöne yöneltilmemekte kendi arzusuna göre gezme imkânına sahip olmaktadır.

29 İl ve 6 İlçe Merkezinden derlenen 230 kalem mamülün sergilenmesi halkımızın büyük bir ilgisine mazhar olmuş, ve Banka, üreticiler adına tahminler üzerinde siparişler almış bulunmaktadır.

Bu Pavyonda bir kere daha tesbit ettiğimiz gerçek şudurki, Küçük Sanayi, milli hasılaya katkısı ve yarattığı istihdam imkânı bakımından ihmal olunmayacak bir Ekonomik gücü teşkil etmektedir.

İlk iki haftada 80,000 ziyaretçinin gezdiği Küçük Sanayi mamülleri sergisi, 36 ncı İzmir Enternasyonal Fuarının gavesi içinde, başarıya ulaşmış bir pavyon niteliğinde olduğunu söylemenin hazzını duyuyoruz.

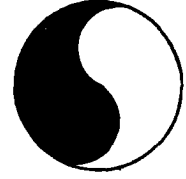
Dikkat !..

Daha evvel başka yerde basılan yazılara ücret ödenmez

Yazılardaki fikirler yazarlarına aittir. Cemiyeti ve dergiyi sorumlu kılmaz

Gönderilen yazılar basılsın ve ya basılmasın iade edilmez.

Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Türkiye

Yüksel BİLGİN

A.E.T. nin Kuruluşu : 25. Mart. 1957 yılında Roma andlaşmasıyla kurulan AET, siyasî fikir olarak daha 19. yüzyılda KANT, TURGOT, VİCTOR HUGO gibi fikir ve Edebiyat alanında isim yapmış şahıslar tarafından ileri sürülmüştür. Fakat bugünkü müşterek pazar esas olarak 2 ci Cihan Harbinden sonra ABD ve Rusya gibi iki büyük memleket arasında Avrupa'nın varlığını daha iyi hissettirebilmesi için siyasî ve ekonomik sebeplerle ele alınmıştır. Bu fikrin gerçekleşmesine yardım eden ve üye memleketlere cesaret veren Benelux (Belçika - Hollanda - Luxembourg) memleketlerinin 1947 - 1949 yılları arasında gümrük birliğini tesis etmiş olmalarıdır.

Benelux tecrübesinden başka Müşterek Pazar fikrinin gelişmesine yardım eden bir diğer başarı da 18 Nisan 1951 de Altı memleket arasında Avrupa Çelik Birliğinin kurulmuş olmasıdır. Bu başarılar diğer mallar üzerinde de müşterek bir ekonomi politikası güdülmesi ve iktisadî entegrasyona gidilmesi fikrini kuvvetlendirmiştir. Nihayet, 1957 yılının Mart ayında Altı Avrupa Ülkesi tarafından (Batı Almanya, Fransa, İtalya, Belçika, Hollanda ve Luxembourg) Romada AET hakkındaki andlaşma imzalanmıştır.

Başlangıçta Ortak Pazar'a girmek istemiyen İngiltere bu topluluğun başarısını gördükten sonra ayrı bir ekonomik topluluğu 20 Kasım 1959 da Avusturya, Danimarka, Norveç, İsveç, Portekiz ve İsviçre ile birlikte Avrupa Serbest Ticaret Birliği'ni kurmuştur. Bu topluluğa kısaca EFTA denilmektedir. Bu tecrübelerden sonra Avrupada COMECON kurulmuştur ve ayrıca Orta Doğu'da Arap Devletleri arasında, Afrika'da yeni kurulan devletler arasında Müşterek Pazara benzer ekonomik toplulukların kurulması fikri üzerinde çalışılmaktadır.

Ortak Pazar'a dahil Altı devletin Roma andlaşmasından sonra gayri safi millî hasılası 10 yıl içinde 163 Milyar dolar - dan 310 Milyar dolara yükselmiştir. (carî piyasa fiyatlarıyla).

Bu artış % 90 dan fazla bir artıştır. Bu netice sabit fiyatlarla % 52, aynı dönemde ABD % 44, İngiltere ise % 30 dur. AET dış Ticaretinde de bu dönem zarfında % 100 bir gelişme olmuş, ithalatı 31 Milyar ve ihracatı 29 Milyar dolara balığ olmuştur. Bu rakamlarda Ortak Pazarın küçümsenmeyecek cesamette bir Pazar olduğunu göstermektedir.

AET'nin Gayeleri : Roma Andlaşmasının 3. cü maddesi üyeler arasında ta-

kib edilecek müşterek politikanın gerçekleşmesi için şu hususlarda işbirliği yapılmasını öngörmüştür.

a) Gümrük resimlerinin, malların ithal ve ihracındaki miktar tahditlerinin kaldırılması,

b) Üçüncü devletlere karşı müşterek bir gümrük tarifesi ile müşterek bir dış Ticaret Politikasının takibi,

c) Üye devletler arasında şahısların, hizmetlerin ve sermayelerin hareket serbestisini önleyen manilerin kaldırılması,

d) Ziraat sahasında müşterek bir Politikanın ihdası,

e) Nakliyat sahasında müşterek bir Politikanın tatbiki,

f) Üye devletlerin iktisat politikalarının koordinasyonu,

g) Millî mevzuatların birbirine yaklaştırılması,

h) İşçilerin istihdam imkânlarını ıslah ve hayat seviyelerinin yükseltmek maksadıyla Avrupa Sosyal Fonunun kurulması,

Bugün bilhassa gümrük resimlerinin kaldırılmasında ve ithal ve ihracaattaki miktar tahditlerinde görüş ve tatbikat birliğine varılmıştır. Yalnız millî mevzuatların yakınlaştırılması, vergilerde müşterek politika tatbiki, müesseselerin bilhassa şirketlerin tek tip bir ticarî şirket haline getirilmesi hususları üzerindeki çalışmalarda görüş birliğine varılması uzun zaman alacağına benzemektedir.

AET'nin zirai politikasının ana hedefleri şöylece sıralanabilir.

- a) Ne miktar üretim yapılacak
- b) Ne zaman üretilcek
- c) Ve müşterek bir fiyat tatbiki

AET bugüne kadar hububat, domuz eti, kümes hayvanları eti, yumurta, sığır eti, süt mamulleri, pirinç, yaş meyve ve sebzeler, şarap ve yağlı tohumlarda müşterek bir piyasa nizamı sağlamıştır.

Su ürünleri, yaprak tütün ve şeker için de 1.Temmuz.1968 tarihinde müşterek hükümler yürürlüğe girecektir.

Zirai sahada elde edilen ilerlemelerde en iyi aletlerden biri prelevment sistemidir. Bu sisteme göre ortak üyelerden biri bir zirai mahsulü 3 cü bir devletten aldığı zaman ortaklıkta o mahsul için tespit edilen fiyatla ithal fiyatı arasındaki fark kadar bir primi elinde istihsal fazlası olan ükeye ödeyecektir ki o da ancak dünya piyasalarına göre ihracatta bulunabilsin. Bu usulle ortak üyeler arasındaki istihsalın yine kendi ortak üyeler arasında massedilmesini sağlamaktadırlar.

Türkiye AET na dahil olmak için ilk defa 31.Temmuz.1959 tarihinde müracaat etmiş ve uzun süren müzakerelerden sonra 12 Eylül 1963 de Ankara'da imzalanan anlaşma 1 Aralık 1964 de yürürlüğe girmiştir.

Türkiye halen Yunanistan gibi tam üye değil ortak (assosiye) üyedir. Tam üye olabilmemiz için devre tanınmıştır.

1. — Hazırlık devresi 5 yıldır. 1969 da sona erecektir. Lüzum görülürse 6 yıl daha uzatılabilecektir. Bu devre için AET'nin organı olan Avrupa Yatırım Bankası Türkiye'nin alt yapı yatırımlarını geliştirmek için 175 milyon dolarlık bir krediyi Türkiye'ye tahsis etmiştir.

2.— Hazırlık devresinden sonra 12 yıl sürecek olan bir geçiş devresi vardır. Bu devrede karşılıklı mükellefiyetlerle bir gümrük birliğine doğru gidilecektir.

3.— Geçiş devresi sonunda Türkiye diğer asil üyelerle birlikte tam üye olacaktır.

AET ile Türkiye arasında iktisadi bir entegrasyona gitmek mühim problemler doğuracak bir hadisedir. Çünkü Türkiye'nin sosyal yapısı, iktisadi müesseseleri ve millî geliri AET memleketlerinden çok

farklıdır. AET memleketlerinde fert başına millî gelir 1000-1400 \$. arasındadır. Halbuki bu Türkiye'de 300 \$. a ancak varmaktadır.

Türkiye'de bir sanayi bulunmakla beraber genel görünüş Türkiye'nin ziraat ekonomisi içinde bulunduğudur. Bunun yanında dış ticaret tahditleri içindedir ve bir sermaye piyasası yoktur. Bütün bu meseleler Ortak Pazara tam üye olmak için aşmamız gerekli olan zorluklardır.

AET ve Türkiye Ziraat Ekonomisi :

Tarım sektöründe AET ile birleşmeye giderken karşılaşılan meseleler kaliteli istihsal ve standardizasyondur. Bugün ihraç edilen ziraî mahsuller bilhassa kalite düşüklüğü, istihsal ve sürümdeki dalgalanmalar ve batı memleketleri standardizasyonuna uymaması bakımından halledilmesi gereken meseleler olarak görülmektedir. Ayrıca ziraî istihsalı arttırmak için makineleşmeye gitmek, işletmeleri optimal cesamete -ki ziraatte orta işletmelerdir- çıkarmak icab edecektir.

Ayrıca çeşitli iklim bölgelerine sahip olan memleketimizde değişik mahsulleri yetiştirmeğe ve AET ye nazaran rekabet üstünlüğü sağlayabileceğimiz mahsulleri elde etmeğe önem vermemiz gerekmektedir. Bundan başka köylerde dağınık küçük ziraî sanayi kurulmasına da ehemmiyet vererek ziraatte çalışan nüfusun gelirini arttırmak ve gizli işsizliği nispeten olsun hafifletmek ayrıca bir tedbir olarak düşünülmektedir.

Tarımdaki problemlerimiz yanında üzerinde durulması gereken bir husus da AET'na tam üye olmakla işçi hareketlerinde meydana gelecek serbestleştirme. Bunun işsizlik problemlerimizi halletmedeki müspet yönü yanında kalifiye işçi ve ilim adamı akımını önlemek bakımından da mahzurlu tarafları ortaya çıkacaktır.

Bugün AET içinde her memlekette işçi ücretlerinde birlik ve sosyal haklardan istifade yönünde eşitlik sağlamak için çalışma yapılmaktadır. Bugün için AET Türk işçilerine rüçhanlı hiçbir hak tanımamıştır.

AET içinde sermaye hareketlerinin serbestleştirilmesi istihdam seviyemizin ve millî gelirimizin artırılmasına yardımcı olacak ve bunun iyi bir şekilde kanallize edilmesi için de şimdiden tedbir almamız gerekecektir.

AET ve Türk Sanayii :

Sanayimizin memleket ekonomisindeki yeri hakkında fikir sahibi olmak için bazı istatistikî malûmata göz gezdirelim.

Türkiye'nin faal nüfusunun ancak % 10 u sanayide çalışmaktadır ki bu da 1.400 milyon kişidir. Bu nispet İngiltere'de % 48, Fransa'da % 40, ABD'de % 33, Japonya'da % 32, Yunanistan'da % 19, Hindistan'da % 11 dir.

1965 yılında millî gelirin % 17 si sanayi tarafından yaratılmıştır. Yine bu nispet İngiltere'de % 48, Fransa'da 47, İtalya'da % 44, Yunanistan'da % 26 dır.

AET nin diğer üyeleri ile karşılaştırmada sanayimizin oldukça geri olduğu ortaya çıkmaktadır. Yalnız bu neticeye bakıp ümitsizliğe düşmemek lâzımdır. Cumhuriyetin ilk yıllarında birkaç menücat fabrikasından başka bir sanayi kolu yoktu. Bu gün ise yerli bir sanayiinden bahsetmek mümkündür.

Birinci 5 Yıllık Kalkınma Plânında da sanayide gelişme % 13, ziraatte ise % 4 olarak kabul edilmiş ve bu miktarlar hemen hemen tahakkuk etmiştir.

Sanayimizin memleket ihtiyaçlarına ne miktarda cevap verdiğini anlamak için aşağıdaki gruplamaları yapabiliriz.

a) İhracaat yapabilecek sanayi kolla-

rı: Pamuklu mensucat, şarap, şeker, pencere camı, petrol ürünleri gibi....

b) Memleket ihtiyacını karşılayan sanayi dalları: Yünlü mensucat, ipekli mensucat, trikotaj, cam ve porselen sanayi ve gıda sanayiidir.

c) Gelişmekte olan sanayii kolları: Demir-Çelik Sanayii, Kâğıt sanayii, montaj sanayii, kimya sanayii (ilâç, gübre plâstik) elektrik makinaları ve otomobil lâstiği sanayiidir.

Türkiye'de sanayileşme ithalatı ikame edici bir gelişme gösterdiği halde ithalatımızda azalma değil artma meydana gelmiştir. Yalnız ithalatımızın bünyesi değişmiştir Cumhuriyetin ilk yıllarında ithalatın % 70 i istihlâk maddelerine ayrıldığı halde bugün sadece % 5 i istihlâk maddelerine tahsis edilmektedir. Bugün yine ithalatımızın % 50 sini hammadde teşkil etmektedir. Sanayimizin hammaddesinin büyük bir kısmının dış piyasalara bağlı olmasının da ayrıca mahzur teşkil ettiğini ifade etmemiz gerekir.

AET ye girmekle ekonomimizde en büyük güçlükler sanayi dalında baş gösterecektir. Çünkü bugünkü sanayimiz gümrük duvarları arkasında ve dünya piyasaları rekabetinden masun olarak gelişme imkânını bulmuştur. Ortak Pazara tam üye olduğumuz zaman gümrük himayesinden masun kalacak olan sanayimiz Batı Almanya, İtalya, Fransa gibi sanayide

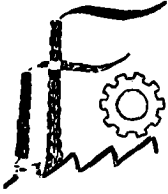
ilerlemiş olan memleketlerin rekabetiyle karşı karşıya kalacaktır.

Bu rekabet karşısında varlığını sürdürebilmek ve ayakta kalabilmek için bugünden şu tedbirlere baş vurmak gereklidir.

a) AET memleketleri ile sanayi mamullerimiz arasında maliyet mukayeseleleri yapmak ve maliyetlerimizin onların seviyesine düşürülmesi için gerekli olan aşağıdaki tedbirleri almak.

- 1.— İstihsal ünitelerin cesametini arttırmak,
 - 2.— Kalifiye işçi ve idareci yetiştirmek,
 - 3.— Teknolojik değişiklikleri yakından takip ederek tatbik etmek ve prodüktiviteyi arttırmak.
- b) Hangi sanayi dallarında ihtisaslaşmamız lazımdır?
- c) AET'ye girmele hangi sanayiler ayakta kalacak, hangileri sarsılacaktır, bunların tespiti cihetine gitmek,
- d) Kalitenin dünya standartları seviyesine çıkarılması,
- e) Gümrük resimlerinin indirilmesi,
- f) Sanayiciye düşük faizle kredi temin etmek,
- h) İdarî mevzuatta istikrar sağlamak,

Bütün bu güçlüklerin yenilmesi AET ye tam üye olmağdaki başarı şansımızı arttıracaktır,

Sosyalist Romanya'nın Dünya Ekonomisindeki Yeri

Erol EVGİN

Geçtiğimiz günlerde Hükümet Başkanımız ve beraberindeki hey'etin Romanya'ya yapmış olduğu resmî ziyaret dolayısıyla bu memleketin kaydettiği ekonomik gelişme ile bugünkü durumunu gözden geçirmeyi faydalı bulduk.

Son on yılda, Romen halkının elde ettiği başarılar sayesinde bütün sanayi kolları, millî ekonomi ve toplum hızla gelişmiştir. Romen ekonomisi harp yıllarından evvelki «başarılı yıllar»a nispetle ileri hamleler yapmıştır. Aynı zamanda Romanya'nın dünya ekonomisinde işgal ettiği mevkiye ve ticarî maddelerin pozisyonlarında lehte gelişmeler olmuştur.

Birleşmiş Milletler Teşkilâtı Ekonomik Komisyonu raporlarında Roman ekonomisi dünyanın en faal ekonomileri arasında gösterilmektedir (Bu meyanda «Suomen Sosialidemokraeti» adlı Finlandiya gazetesinde, başka memleketlerde görülmemiş hızda bir ekonomik gelişmeden bahsedilmektedir). Yine Birleşmiş Milletler Teşkilâtı Ekonomik ve Sosyal Konse-

yi'nin her yıl hazırladığı «Dünya Ekonomisi'nin durumu»nu belirten raporlarda da bu hususa temas edilmekte, Romen ekonomisindeki devamlı, çok yönlü ve dengeli gelişmeye değeri verilmektedir. Avusturya'da neşrolunan «Die Presse» adlı gazetede ise Romanya'nın bilhassa ağır sanayi ve makine endüstrisine verdiği önem kaydedilmektedir.

Sanayileşme hareketi Romen ekonomisini geniş ölçüde etkilemiştir. İkinci Dünya Harbi'nden evvel milli hasılanın % 39'unu sanayi, % 5,4 ünü de inşaat teşkil ederken 1964 yılında bu oranlar %56,3 ve % 9,7 ye yükselmiştir; millî hasıla ise 3,7 misli artmıştır. Bu arada, memleket istihsalinde tarım sektörünün payı 1,3 misli artarken, sanayi 7,8 misli, inşaat faaliyetleri ise 14 misli artmıştır. Bu müddet zarfında, Romanya nüfusedaki artış nispetinin % 16 olduğunu da kaydedelim.

Genel sanayileşme hareketi sosyalist hükümet tarafından tatbik edilmeğe baş-

lanmış, 1964 yılında yatırım hacmi 1950 ye nazaran 7 misli çoğalmıştır. Yatırımların çok büyük kısmı ise sanayi sektörüne yapılmıştır. Ancak bu arada tarım, nakliyat ve iştirakler de ihmal edilmemiştir. Bu hususlara «Die Waarheid» adlı Hollanda gazetesini de temas etmiştir.

Sürekli ve çok yönlü gelişme sayesinde Romen ekonomisi, topyekûn sınıfi istihsalde 1964 yılında 1948 yılına oranla 10 misli artış kaydetmiştir; bu nispet ağır sanayide 13, hafif sanayide ise 6,7 mislidir. Bu gelişme neticesinde Romen ekonomisinin Dünya ekonomisindeki yerini tayin bakımından şunu da belirtelim: dünya sınıfi istihsalini 1960-1964 yılları arasında % 6 artış gösterirken Romen sınıfi istihsalini % 14,8 artmıştır.

Romanya, yeryüzünün % 0,18 ini işgal etmekte, nüfusu ise Dünya nüfusunun % 0,62 sini teşkil etmektedir. Böylece yüz ölçümünü bakımından 66 ncı durumda olan Romanya nüfus bakımından 26 ncı durumdadır, km² ye 80 kişi düşmektedir ki bu da nüfusun yoğun olduğunu göstermektedir.

Harpten evvel Milletler Cemiyeti tarafından neşredilen istatistiklerde, dünya sınıfi istihsalinin % 0,30 unun Romanya'ya ait olduğu belirtilmiştir, şimdi ise bu oran % 1 e ermiştir ki bu da Belçika, Avusturya ve Hollanda gibi köklü sanayii olan memleketlerin erişebildiği orandır.

Başlıca sahalardaki gelişmeleri inceleyelim:

Enerji

Elektrik enerjisi Romanya'da 1938 yılına oranla 1964 yılında 13 misli artış göstermiştir. 1964 yılında 13,8 milyar kWh olan elektrik istihsalini 1965 yılında 17,6 milyar kWh'e ulaşmıştır. Böylece 1948 yılında dünyada elektrik enerjisi bakımından 32 nci durumda bulunan Romanya

1964 yılında Belçika ve Avusturya'nın yanında 26 ncı duruma yükselmiştir. 1948 yılında Finlandiya ve Arjantin'in elektrik istihsalini Romanya'dan 2,6 misli fazla iken bugün Romanya bu istihsalde Finlandiya ile eşit durumda olup Arjantin elektrik istihsalinden % 50 fazlasına sahiptir. Yapılan tahminlere göre 1970 yılında Romen elektrik istihsalini 32-34 milyar kWh'e, 1975 yılında ise 55-60 milyar kWh'e ulaşacaktır.

1948 yılında Romen kömür istihsalini 2,9 milyon ton iken 1964 yılında 11,1 milyon ton, 1965 yılında ise 12 milyon ton olmuştur. Halen Romanya kömür istihsalinde Kanada, Avusturya ve Hollanda'yı geçerek dünyada 21 inci sırayı işgal etmektedir. 1948 yılında Avusturya Romanya'dan % 20 daha fazla kömür istihsal etmekte iken bugün Romanya Avusturya'nın 2 misli fazla istihsalde bulunmaktadır.

Enerji kaynaklarının en önemlisini teşkil eden petrol ise bugün Romanya'da 1938 yılına oranla 2 misli fazla istihsal edilmektedir. Petrol istihsalinde Avrupa'da 2 nci sırayı işgal eden Romanya dünyada 15 inci durumdadır. Sosyalist devlet, yeni petrol kaynaklarının bulunup değerlendirilmesi işini son 5 yıllık (1966 - 1970) plâna almıştır.

Tabii gaz istihsalinde ise A.B.D., Rusya ve Kanada'dan sonra Romanya 4 üncü sırayı işgal etmektedir. 1938 yılında 2 milyar m³ olan istihsal bugün 15,7 milyar m³ e ulaşmıştır.

Madenler

Kok ve demirin mevcut olmaması sebebiyle harpten evvel gelişmemiş olan demir sanayii, isabetli araştırmalar neticesinde gelişmiş ve 1938 yılında 139.000 ton olan demir istihsalini 1964 yılında 1.932.000 ton olmuştur, böylece Romanya İtalya ve Norveç'i geride bırakarak dün-

ya 32 ncılığından 26 ncılığa yükselmiştir.

1950 yılında İtalya, Meksika ve Norveç gibi memleketlerin herbiri Romanya'dan % 25-30 fazla istihsalde bulunurlar - ken 1963 yılından itibaren Romanya Meksika ve Norveç'in istihsaline ulaşmış, İtal ya'nın ise bir misline erişmiştir.

Döküm ve demir halitası istihsalinde ise 1938 yılında 133.000 ton olan faaliyet hacmi 1964 yılında 1.924.000 ton olmuştur ki bugün Romanya Avusturya, Polonya ve İsveç'in yanında 21 inci sırayı işgal et - mektedir.

Çelik sanayiinde ise 1938 yılına nispetle 10 misli artış kaydedilmiş ve 1964 yılında 3 milyon ton, 1965 yılında ise 3,3 milyon tonluk istihsale erişilmiştir. Romanya 1938 yılında 25 inci durumda iken bugün çelik konusunda Avusturya'ya yaklaşarak 19 unculuğa yükselmiştir. 1950 yılında, Romanya İspanya'dan %40 az istihsalde bulunuyordu. Bugün ise aynı memlekettten % 30 fazla çelik istihsal edil mektedir.

Bu arada Romanya'da temel madenlerin istihsalı gelişirken makine imali sanayiine de hız verilmiştir. Meselâ 1959 yılına oranla 1965 yılında 2,6 misli makine ve alet imal edilmiştir. Bu oran 1950 yılına göre ise 12 mislidir. Bu meyanda yapılanlar arasında son yıllarda dünya piyasasında görülen traktörler, buhar türbinleri, ekskavatörler, kompresörler, dizel lokomotifleri, motorlu araçlar, kimya sanayii için aletler, v.s. sayılabilir.

Romanya, traktör istihsalinde bugün dünyanın 10 uncu memleketi durumunda - dır. Petrol endüstrisine ait aletlerin istihsalı bakımından ise 1960 yılından beri dünya 3 üncüsü durumundadır. 1938 yılında tamamı 2000 kW kapasitede elektrik motoru imal edilmişken 1964 yılında 1.097.000 kW, yine 1938 yılında 3,4 KVA o-

lan elektrik jeneratörü imalatı bugün 278.100 KVA ya ulaşmıştır.

Kimya sanayii

Dünya sanayiinde bugün en süratli şekilde gelişen kol, kimya sanayiidir. Bu tempoya Romanya'da kendine düşen şekilde uymuş, adı geçen sanayi kolunda 1964 yılında 1960 yılına oranla % 25 gelişme kaydetmiştir.

Bu cümleden olarak halen Romanya klor istihsalinde dünya 9 uncusu, kostik soda'da 2 nci, asit sülfürik ve sentetik elyafta 18. inci, selülozda 14 üncü, plâstik maddelerde ise 9 uncu durumdadır.

Diğer sektörler

Halen Avusturya, İsveç, İsviçre ve Hollanda'nın önünde 17 nci sırayı işgal eden Romen çimento sanayii 1965 yılında 5,6 milyon tona ulaşmış olup bu miktar 1970 yılında 7 milyon tona çıkarılacaktır.

Ağır sanayiin süratli gelişmesi yanında halkın istifadesine arz olunan malların imalatına da önem verilmiştir. Bu meyanda buz dolabı, çamaşır makinesi, aspiratör, radyo ve TV cihazları imalatı artırılmış ve bu husus 1966-1970 plânına da alınmıştır.

Tekstil sanayii de önemli bir şekilde gelişmiş, meselâ 1950 yılında İsveç Romanya ile aynı miktarda pamuk ipliği imal ederken bugün Romanya bu memlekettten % 5 fazla imalatla bulunmaktadır.

Milletlerarası ticarî ilişkiler

Dünya ekonomisindeki yerini daha iyileştirmeye gayret eden Romanya bugün sosyal sistemleri ne olursa olsun, bütün dünya memleketleriyle ticarî ilişkiler kurmak yolundadır. Nitekim 1950-1964 yıl

ları arasında millî hasıla 3,7 misli artarken, dış ticaret hacmi 4,76 misli artmıştır.

Bütün bu misaller Romanya'nın, sanayileşme sayesinde ithalât ve ihracatının artacağını, bütün memleketlerle kurulacak karşılıklı menfaatlara dayanan ilişkiler neticesinde de, yeni beş yıllık plân-

da belirtildiğini gibi, dış ticaret hacminin % 40 artış kaydedeceğini doğrulamaktadır.

Not : Yukarıdaki yazıda görülen istatistikî rakam ve nispetler Romanya Ticaret Ataşeliği Bülteni'nden alınmıştır.

YENİ ÇIKTI

**Türkiyenin
Tarım Ve Ekonomik
Bünyesinde
Yaş Meyve - Sebze
Üretim ve Pazarlaması**

Yazan :

ZİHNİ TİRYAKİOĞLU

Fiatı : 50 Lira

Cemiyetten temin edebilirsiniz.

Yurt Kalkınmasında Türk Silâhlı Kuvvetlerinin önemi ve yeri

Derleyen: Nihat BATUR

Dünya Ekonomi literatüründe bilhassa amme masrafları bakımından askeri masrafların tüketici vasfı üzerinde durulduğu bir vakıadır. Ancak, memleketimiz gibi iktisaden zayıf ülkelerde askeri masrafların tüketici vasfını azaltmak için mevcut kuvveti istihsale hazırlayıcı, kalkınmaya hız kazandırıcı bir faktör olarak harekete geçirmek yurt savunmasının icablarından. Aşağıdaki satırlarda Türk Silâhlı Kuvvetlerinin bu yoldaki çalışmalarını örnek olarak veriyoruz.

Türk Silâhlı Kuvvetleri, asıl görevi olan yurt savunmasına verdiği önem yanında; istirahat zamanlarını ve mevcut imkânlarını yurdun iktisaden kalkınması ve zenginleşmesi davasına ayırmaya başlamış ve aşağıda sıraladığımız sahalarda geçtiğimiz yıl büyük işler başarmıştır.

1 — Okuma - yazma okullarında ve kıtalarda eğitim.

2 — Teknik kurslar.

(1) 1. Temmuz 1967 günü Genel Kurmay Başkanlığı tarafından basına verilen «Özet Brifing» den derlenmiştir.

3 — Ağaçlandırma alanında çalışmalar.

4 — Kardeş köy çalışmaları.

5 — Tarım ve hayvancılık alanında çalışmalar.

6 — Ordu yardımlaşma Kurumu kanaliyle gerçekleşen yatırımlar.

1 — Okuma Yazma Okullarında ve Kıtalarda Eğitim

Bu sahada ilk çalışmalar 1957 yılında başlamıştır. İlk denemeler sonunda günde altı saat ders okutarak dört aylık eğitim devreleri yeterli görülmüştür. Bu deneme devreleri arasında istifade edilecek ders kitapları ile eğitim için gerekli vasıtalar'da tesbit edilmiştir.

Okuma - yazma okullarının esas gayesi: erlere okuma yazma öğretmek, gördüğünü, bildiğini ve düşündüğünü söylemek, kısacası Türk vatandaşı olarak şahısların da bulunması gerekli asgari temel kültürü vermektir. Bilginin günlük hayatta, askerlik hayatında ve yurt kalkınmasındaki önemini duyurmak için okullarda

ayrıca: Yollar ve taşıt araçları, devlet teşkilâtı, seçim ve vergi konuların da, halk sağlığı, hayvan bakım ve sağlığı, tarım konusunda, ormancılığın değeri ve korunması üzerinde de bilgiler verilmektedir.

Okullar, ilk mezunlarını 1958 yılında vermiştir. 1959 yılın dan itibaren daha metotlu bir şekilde öğrenime hız verilen bu okullardan 1967 yılına kadar 351.934 er istifade etmiştir. Ancak, erlerin 246.305'i başarı göstererek sivil hayata dönmüştür. Başarısızlık nisbetini düşürmek amacıyla yeni metotlara gidilmektedir. Nitekim, bilhassa son üç yıla ait başarı yüzdelerinin tetkiki de atılan adımların boşa gitmediğinin en güzel ifadesidir.

Yıllar	Başarı % si
1955	67.5
1960	61.6
1961	61.-
1962	63,5
1963	69.-
1964	77,7
1965	78,8
1966	80.-

2 — Teknik Kurslar

Okuma Yazma Okullarını bitiren erlerden ve okuma yazma bilerek kıtalara gelen erlerden seçilen ler aşağı yukarı 81 dal tutan muhtelif meslek kuslarında eğitim görerek meslek sahibi olmaktadır. Yılda ortalama 70.000 er bu kursları bitirerek bir mesleğe kavuşuyor.

1966 yılında düzenlenen kurslarda, 2800 Motorlu araç makinisti, 38.000 şoför, 200 traktör Operatörü, 316 kompräsör Operatörü 75 greyder Operatörü, 500 iş makineleri makinisti, 60 iş makineleri tamircisi, 220 teknik ressam, 500 atölye işleri uzmanı, 350 kaynakçı, 3000 sıhhiye teknisyeni, 200 nalbant, 240 mızıkacı, 819 motorcu, 500 elektrikçi, 500 demirci, 450

borucu, 109 tornacı, 126 tesviyeci yetiştirilmiştir.

Bu kursların dışında, erler ayrıca kıt'alarında hizmetleri boyunca yine kültür dersleri ile eğitilmekte ve terhislerine bir ay kala çeşitli kurslardan geçmektedirler. 1966 yılında, terhislerine bir ay kala kurs gören erlerden, 3508 i tarım ve meyvacılık, 1.094 ü besi hayvancılığı, 2000 i, arıcılık ve tavukçuluk alanında yetiştirilmiştir.

Bu şekilde, yetiştirilenlerin terhislerinde sivil hayata daha iyi imkânlar ve güvenle atılmaları sağlandığı gibi memlekete daha yararlı ve bilgili fertler olmaları da temin edilmiştir.

3 — Silâhlı Kuvvetlerin ağaçlandırma alanındaki çalışmaları.

Orman davası yurdumuzun biri olduğu hepimizin malumudur. Silâhlı kuvvetlerimiz orman konusuna da eğilerek Orman Genel Müdürlüğü ile sıkı bir işbirliği yapmıştır.

İşe önce orman konusunda erlerimizin yetiştirilmesi ile başlanılmış ve ortalama her yıl 250.000 ere konu öğretilmiştir. Plânlı ve metotlu bir çalışma ile 1965 yılında ogüne kadar dikilmiş 16.261.031 ağaca ilâve olarak 1.616.794 ağaç dikilmiştir. 1967 yılı içerisinde 12.853.477 adet ağaç dikilecektir.

4 — Kardeş Köy Çalışmaları

Türk Köylüsünün problemlerini de ele almayı bir görev bilen Silâhlı Kuvvetlerimiz garnizonlarına 15 km. civarında bulunan 540 köyü kardeş köy olarak seçmiştir. İlk plânda bu köylerin giyecek, okul, çeşme, su yolu ışıklandırma, sağlık, onarım, ağaçlandırma ve paraca yardımı gibi sorunları ele alınmaktadır. Ayrıca, köy okullarına ve kitaplıklarına çeşitli yardımlar yapılarak yurt kalkınmasının te -

melini teşkil edecek köylerimizin ve köy - lümüzün milli seviyesini yükseltici çalışmalar her geçen gün biraz daha artmaktadır.

5 — Tarım ve Hayvancılık alanında çalışmalar

Türk Silâhlı Kuvvetleri Tarım ve Hayvancılığımıza da eğilmiş ve yurt kalkınmasındaki yerlerinin büyüklüğünü kabul etmiştir. Çalışmalarına Tarım ve Köy işleri Bakanlıklarının işbirliğini temin ederek hız vermiştir. Birliklerde örnek arıcılık, tavukçuluk, sebzeçilik üniteleri kurulmuştur. Bu ünitelerde erata pratik çalışma imkânı sağlandığı gibi gerekli eğitim de verilmektedir.

6 — Ordu Yardımlaşma Kurumu kanalı ile gerçekleşen yatırımlar.

Silâhlı Kuvvetler bizzat müteşebbis olarak bu kuruluşla iktisadî hayatımıza girmiş ve küçük tasarrufların bir araya getirilmesiyle ne büyük neticelere varılabacağı örneğini de vermiştir. Baş gelir kaynağı, Türk silâhlı kuvvetleri personelinin maaşlarından mecburi tasarruf olarak kesilen % 10'lardan meydana gelmektedir. Gayesi üyelerine en iyi şartlarla emeklilik, malûliyet, ölüm ve mesken yardımı sağlamak ve bu arada yurt kalkınmasına hizmet olan bu kuruluş büyük bir hızla gelişmektedir. 1961 yılında ilk kurulduğu zaman malî gücü 43,9 milyon iken 1966 bilânçosuna göre bu güç 510,3 milyona yükselmiştir. Daha şimdiden mevcut malî gücünü, atıl halde bırakmayıp, yurt kalkınmasını hızlandıracak temel yatırımlara yöneltmiştir. Bugün «Ordu Yardımlaşma Kurumu» olarak Türk Silâhlı Kuvvet-

leri şu sahalarda yatırımlara iştirak etmiş bulunmaktadır:

1 — **Karayolu Taşıtları imalât sanayi**; 1963 yılında Türk Otomotiv Endüstrileri A.Ş. nin ekseriyet hisselerini devralmak suretiyle,

2 — **Çimento Sanayi**; Çukurova Çimento Sanayi T.A.Ş. nin finansmanına önemli bir meblağ ile iştirak ederek,

3 — **Petrol Sanayi** : 1964 yılında Türkiye Petrolleri A.O. na iştirak ederek petrol sanayiine de katılmıştır.

4 — **Petro Kimya Sanayi**: 1965 yılında kurulan Petkim Petro-Kimya A.O. na önemli bir meblağ ile iştirak edilmiştir. Petro - Kimya tesisleri faaliyetine 1968 yılında geçecek ve memleketin birçok ham madde ihtiyacı bu sayede karşılanacaktır.

5 — **Zirai mücadele ilaçları sanayi** : 1963 yılında bu sahada faaliyet gösteren Hektaş Ticaret T.A.Ş. ne sermaye tahsis ederek finansman imkânları genişletilmiştir.

6 — **Lâstik Sanayi** : Good-Year lâstikleri T.A.Ş. 1962 yılında iştirak edilmiştir.

7 — **Konserve Sanayi**: 1967 yılında Turgutlu konserveçilik A.Ş. ne iştirak edilmiştir.

Türk Ulusunun savunma yanında büyük fedakârlıkla katıldığı iktisadî hayatımızdaki bu büyük hizmetlerini, her geçen gün daha arttıracağına inandığımız Türk Silâhlı Kuvvetlerimizin iktisadî kalkınmamızdaki yerini Dergimiz daima yakından izliyecektir.

Türkiye'de Gliserin Sanayi (II)

M. Adil KEPKEP

(Sayı 38 den devam)

GLİSERİN SANAYİNİN EHEMMİYETİ VE PROBLEMLERİ :

Bundan önceki yazımızda Türkiye'de mevcut olan Gliserin sanayinin tarihçe ve maliyet problemi incelenmiş bunlar hakkında kısa bir bilgi verilmişti. Bu yazı ile Gliserin sanayinin ehemmiyet ve problemleri ele alınacaktır.

a) Harp Sanayi Olarak :

Gliserinin A. Nobel isimli alim tarafından patlayıcı madde olarak kullanılması bu yana diğer patlayıcı maddelerin bulunması ehemmiyetini azalmamıştır. Dinamitten-Hidrojen bombasına kadar birçok teknolojik buluş ve ilerlemeler ufak çapta tahrip vasıtası olan nitro gliserinin istimalini azaltmamış bilakis arttırmıştır.

Beyaz barut (Dumansız Barut), topların yağlanması, soğuk cephelerde çarpan su soğutmalı araçların soğutma sularının donmasını önleyen antifiriz imâli keza Gliserine dayanmaktadır.

Harp sanayinin özel kullanma yerleri hariç, sivil sanayi ile birleştiği ve sivil sanayiden yararlandığı haller sivil ihtiyaçlar bölümünde incelenecektir.

b) Sivil İhtiyaçlar Bakımından :

Bir müellif Gliserinin 1589 çeşitli kullanma yeri olduğunu kayd etmektedir. Bunlardan halen memleketimizde bulunan ana sanayi kolları şunlardır :

(1) **Boya Sanayi** : Bugün en büyük kullanma yerlerinden birini teşkil eden bu sanayi kolu yılda 200 Ton civarında kullanılmaktadır. Alkit Reçina yoluyla elde edilen boyalar bütün şartlara uymakta denizaltı boya cinsine kadar elverişli boya imâline imkân vermektedir.

(2) **Mensucat Sanayi** : Keza 200 Ton kullanan bu sanayi kolu Gliserini apretaj işinde kullanmak suretiyle gerek yünlülük, gerek pamuklu kumaşlarda finisajın en iyi şekilde olmasına imkân bırakmaktadır.

(3) **Selofan Kâğıt Sanayi**: Bu sanayi kolunun vazgeçilmez unsuru olan gliserin yılda 70 Ton civarında sarf edilmektedir.

(4) **İlâç Sanayi**: Yumuşatıcı ve tatlılık verici vasıfları sebebiyle birçok merhem ve şurupların terkibine giren Gliserin bu yolda da yılda 100 Ton civarında sarf edilmektedir.

(5) **Antifiriz Sanayi** : İthalâtın dar olduğu yıllarda büyük çapta sarfiyat ya-

pılmakta olup yılda 50 Ton sarfiyat olmaktadır.

(6) **Sigara Sanayi** : Amerika'da sert tütünlerin terbiyesinde yılda 18.000 Ton Gliserin sarf olmakta ise de yurdumuzda yılda 30 Tonu geçmemektedir. Tütüne tatlı bir lezzet ile koku vermekte ve muntazam yanmasını temin etmektedir.

DÜNYA İSTİHSALI :

Gliserinin dünya ölçüsünde istihsalı yılda 350.000 Ton civarındadır. Buna göre Türkiye'de en çok 200 Ton istihsal edilmesi ilgili mercilerin Gliserin sanayine gereken alakayı göstermediklerinin delilidir; Nitekim dünya nüfusunun %1 ini teşkil eden Türkiye'de yılda 3500 Ton Gliserin istihsal ve istihlak edilmesi şart ve zaruridir. A.B.D. de yılda fert başına 750 Gr. Gliserin istihlakı düşmekte buna mukabil Türkiye'de bu rakam 30 Gr. olarak bulunmaktadır.

(Ekonomik aktivitenin göstergesi) satılan Gliserin sanayi yurdumuzda maalesef gelişmemiş ve bu suretle memleketimiz her yıl harice 600,000 \$ civarında bir döviz pencereden dışarıya atmaya devam etmiş ve etmektedir.

GLİSERİN SANAYİNİN PROBLEMLERİ VE GELİŞME İMKANLARI :

Yurdumuzda her yıl sabun sanayinde kullanılan 55-60.000 Ton yağlardan elde edilmesi mümkün 3.750-4500 Ton Gliserin tamamen ziyan edilegelmektedir. Bu kaybın dolar olarak ifadesi 2.250.000 - 2.700.000 A.B.D. \$ dır. Bu büyük ve nafile dolar kaybının önlenmesi için firmam 1961 yılındanberi Ticaret Bakanlığı ve Et Balık Kurumu nezdlerinde teşebbüsde bulunmaktadır.

Nitekim sabunluk yağ olarak her yıl 20-30.000 Ton civarında ithalat yapan Et Balık Kurumu elindeki bu yağları Otoklav usulünde çalışan Gliserin fabrikalarında ayrıştırmak suretiyle bu yağlardaki Gliserinin sabun tesislerinde karasularla ziyana uğramasını önleyebilir.

Bu suretle yılda 1.500-2250 Ton civarında kimyaca saf Gliserinin memleket ekonomisine kazandırılması ve yok olma ya mahkum bir maddenin millî gelire külfetsizce ilâvesi kabildir.

Elde edilecek asitgralar sabunculara tevzi edildikte bunların süt kostik yerine solveyle sabunlaştırılması kabil olacak ayrıca 48 saat süren sabunlaştırma ameliyesi 12 saate inecektir ki bu suretle eldeki mevcut tesislerin kapasitesi birden dört misline çıkmış olacaktır.

MALİYET PROBLEMİ :

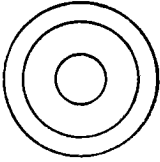
Avrupa'da 1 Kg. don yağı çıplak 0,15 \$/Kg. dır.

Türkiye'de Et Balık Kurumu satış fiyatları 425 Kr. / Kg. dır.

Gliserin ise 600 \$/Ton. Bu suretle Avrupa'da 1 Kg. yağa nazaran Gliserin dört misli fiyatla satılmaktadır.

Yurdumuzda ise Gliserin satış fiyatları % 30 gümrükle gelen Gliserin fiyatlarının tesiri altında 10.. T.L. civarı altında kalmakta ve yağa nazaran 2,3 nispetinde satılabilmektedir. Bu nispetsizlik istihsalı kısmakta ve kendi imkanlarıyla çalışmaya gayret eden 3 fabrikayı da tazyik altında tutmaktadır.

Bunun çaresi kütleli istihsal metodlarıyla Gliserinin 670 Kr. elde olunmasını temindir. Bu husus bundan sonraki makalemizin konusunu teşkil edecektir.

Sosyal Sigorta Kurumunca işçi ücretlerinden alınan prim

Muallâ ERTAN

Memleketimizde Sosyal Sigortalar Kurumu Avrupa devletlerine nazaran yarım asır sonra kurulabilmiştir. Sosyal sigortalar kurumu ilk defa 1883 te Almanya'da kurulmuştur. Geçirdiği merhalelerden sonra diğer Avrupa devletlerinde de faaliyet göstermiştir. Türkiye'de ise ilk olarak 1936 tarihli 3008 nolu iş kanunu bu mevzuda gayelerini belirterek ön hareketi yapmıştır. Fakat iç ve dış politik nedenler istenilene ulaşmada büyük bir engel teşkil etmiştir. Ancak 1.1.1946 da yürürlüğe giren 4792 sayılı «İşçi Sigortaları Kurumu Kanunu» ile kurulup gerçek faaliyetine başlayabilmiştir.

Anayasamızın 48 ci mad. de «Herkes sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu, bu hakkın sağlanması için sosyal sigortalar ve sosyal yardım teşkilâtı kurma ve kurdurmanın devletin ödevlerinden bulunduğu» belirtilmiştir.

Böylece işçinin meslekî ve sosyal bir risk durumunda gerekli yardımı sağlayan sosyal güvenlik programları ile işçilerin istikbal endişesinden uzak kalmasını temin bir Anayasa prensibi olurken bunun temini maksadıyla lüzumlu olan maddî kaynağı yine işçilerden temin edilmesi dü-

şünürlüğüyle yüzde olarak iş gücünün fiyatı olan ücretlerinden para alınırki buna prim deniyor.

Alınan prim nev'i ve çeşitleri:

Hastalık Sigortası primi: % 4 tur. (% 2 işveren % 2 de işçi ödemede bulunur)

İş kazalarıyla, Meslek hastalıkları, Sigorta Primi: % 6 yı geçmiyen bu primin tamamı işveren tarafından ödenir.

Analık Sigortası primi: % 1 dır işveren tarafından ödenir.

Yaşlılık, ölüm ve Malûlluk sigortası primi: % 11 dir, % 6 işveren % 5 ise işçi tarafından ödenir.

Kaza sigortası primi:

Bu kısma ait prim nisbetleri iş kolunun tehlike derecesine göre değerlendirilmiştir. Çalışma Bakanlığı tarafından hazırlanan ve tayininde faydalanılan 506 sayılı sosyal sigortalar kanununun 73 üncü madesinin A fıkrası ile 74 ncü maddesine göre hazırlanan tarife derecesine göre değerlendirilir. Bir iş yerinde birden fazla değişik iş varsa ve ayrı ayrı prim nisbetleri vardıkı o zaman bu iş kolun-

da en yüksek prim ne ise o tatbik edilir. Prim dereceleri kurum tarafından işverene yazı ile bildirmesi lüzumludur.

İş yerinde kurum tarafından yapılan tetkik sonunda kurumca tesbit olunan tehlike sınıf ve derecesi değiştirileceği gibi işverenin isteği üzerine değiştirilebilir. Lâkin bu değiştirme isteğinin bir hüküm ifade edebilmesi için taraflardan birinin 2 ay öncelikle karşı tarafa bildirmesi lüzumludur. Takvim yılında kabul edilirse yürürlüğe girer. Kurumca verilen kararın bir ay, işveren tarafından arzulanan değişiklik isteğinin ise takvim yılından iki ay önce kuruma bildirmeleri lâzımdır. Bu gerekler yerine zamanında getirilirse istemler takvim başında yürürlüğe girmiş olur. Prim hususunda itirazlar bir ay içerisinde yapılmalıdır. Çalışma Bakanlığında buna üç ay içerisinde neticelenerek cevaplandırılmalıdır. (İtiraz prim ödemeyi durdurmaz)

İşveren tehlike sınıf ve derecesinde meydana gelecek değişikliği kurumu yazı ile bildirmesi lâzımdır. Bildiri üzerine kurum yerinde tetkikin yapıp ona göre dercelendirir.

İşveren kuruma bu değişikliği normal zamanda bildirirse verilecek karar değişikliğin meydana geldiği tarihten eğer vermediyse ve tehlike artıyorsa değişikliğin meydana geldiği fakat azalıyorsa değişikliğin kurumca öğrenildiği tarihten sonraki ay başında uygulanmak üzere karar alınır.

İşyerlerinin dahil oldukları işkollarının tehlike sınıfları normal prim oranlarını belirten yukarıda da izah ettiğim gibi 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunun 73 cü mad, nin A fıkrası ile 74 cü mad, ne göre uyularak hazırlanan prim tarife listesinde iş koları 12 tehlike sınıfına ayrılarak kendi işlerinde de guruplara ayrılmış ve prim nisbeti % 0,5 ile % 6 arasında oynar,

Yalnız şu kadarınıda açıklamak isterimki tarifiede derecelemeğe tabi tutulan işyerleri hesabın yapıldığı yıla tekabül eden takvim yılı içinde aynı iş kolunda 40 bin iş günü için sigorta primi tahakkuk ettirilmiş olmalıdır.

Değişen prim nisbetlerinin tatbik edildiği iş kollarının bir kaçına örnek olarak vermede fayda umuyorum.

İş Kolu	Tehlike Sınıfı	Prim Nispeti
Maden kömür işçiliği	12	% 6
Demir madenciligi	6	% 3
Taş, kil ve kum ocakları	11	% 5,5
Kaya tuzu	4	% 2
Deniz ve göllerdeki tuz istihsali	2	% 1
Beyaz peynir istihsali	1	% 0,50

Liste tetkik edildiğinde işin ciddiyeti arttıkça priminde arttığı görülür. Normal olanı da budur. prim % 6 yı geçmez ve tamamını işveren verir. Meydana gelen kaza ve meslek hastalıklarının neticelerinden işçiye karşı sigorta sorumludur. (Kurum bakım ve tazminat yönünden bir takım şartların işveren ve işçi tarafından yerine getirilip getirilmemesine göre sorumludur). Eğer işveren zamanında, yerinde gereken emniyeti almamış ve gereken dikkati göstermemişse neticenin mad-di ve manevi yönünden işçinin ve işverenin kusuru ile meydana gelmişse o zaman kusurları nisbetinde S.S.K. tarafından temin edilir. O nisbette haklar tenzil edilir.

Ücretlerden alınan primler ücretlerde bir azalış gibi görünürsede bu böyle kabul edilmemelidir. Çünkü geleceğin garantisi vardır. Primin alındığı ücretlerde alt ve üst limitler kanunen kabul edilmiştir. Alt limit 6 üst ise 100 TL. dir. Ücret 6 dan az ise tamamını işveren verir.

Son 5 yıllık kalkınma plânından «S. S. Kurumunun Sağlık Bakanlığı ile birleştirilmesi» fikrinin kaldırılması çok yerindedir. Çünkü işçinin kendi fonksiyonları ile gayesine bir takım maddî fedakârlıklarla hizmet edecek müesseseyi kurması güzel bir harekettir. Bu hakta işçiye anayasamızın 48. maddesi tarafından verilmiş tüzel kişilikte bir müessesedir. Niye gayenin dışında hizmete tabi tutulsun zaten işçinin bu müesseden istifade imkânları mahduttur. Yerinde incelemelerde bulunurlarsa bu açıkça görülecektir. Devlet kurumun fonlarını gereği gibi özel bütçe kanunlarıyla istifadesine yöneliyor. İşte elde etmiş olduğu bu imkân-

ları Sağlık Bakanlığına ayırırsa istemiş olacağı netice ulaşır kanısındayım. Kurumun yatak sayısının fazlalığından bahsediliyor. Bu bir fikrin müdafaası olamaz. Nedeni düşünülebilir. Sigortalı sayısı mutlak olarak karşı karşıya hemde zamanı belli olmıyan şekilde yatak boş olmalığı hakkı olana hizmet etmiş olabilsin. Ben şahsen S. S. Kurumunun Sağlık Bakanlığına bağlanmamasını arzuluyandandım. Netice memnun edicidir. Bu müesseseye işçi için kurulmuştur. İşçinin gayesine hizmet etmelidir. Ve hiç bir zaman bu engellenmemelidir. Elde edilen haklar kolay alınmış ve geri verilmez.

DİŞ KLİNİĞİ

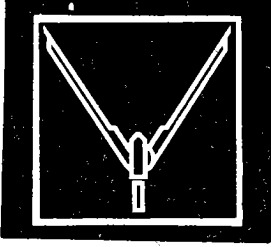
***itinalı tedavisi ile Halkın
Hizmetine açılmıştır.***

**Ayrıca Çocuk Dişleri Tedavisi
Yapılmaktadır.**

Fethi Bey Caddesi No. 25. Kat 2
L A L E L İ - İ S T A N B U L

GÜLÇİN EĞELİ

iktisatçılara yüzde yirmibeş tenzilat

İşportacılar arasında bir İktisatçı

Erol ANDAŞ

(Geçen sayıdan devam)

I) İŞPORTACILIĞIN TARİFİ :

İşportacılıktan yetişmiş zamanımızın sayılı tüccarları (*) arasına girmiş kişilerin İşportacılığı tarifleri :

«İşportacılık tüccarlığın ilk okulu - dur.»

«İşportacılık sermayesi çok az kişilerin için vaz geçilmez bir ekoldür ki ileride tüccarlığı vaad eder.»

«İşportacılık tüccarlığın çıraklık devresidir.»

Bunlara benzer tarif verilmektedir.

II) İŞPORTACILIĞIN TARİHÇESİ :

İlk ticarî faaliyetin başladığı M. Ö. ki devirlere bakacak olursak işportacılığın (gezer satıcılığın) ilk başlama tarihini M. Ö. devirlere kadar götürebiliriz. Bu husus göz önüne alınarak ticaretin ilk kolu tabirini kullanmak yanlış olmayacaktır.

Bizlerde yarattığı bugünkü imajde işportacılığın ne zaman başladığını kesinlikle söylemek imkânsızdır. Göze batacak şekliyle İstanbul'da işportacıların ilk görüntüleri 1942-1943 senelerine tesadüf etmek tedir.

İşportacıların en çok faaliyette bulundukları Mahmut Paşa ve civarı bakımından incelenecek olursa, 1942-1943 senelerinde tek tük görülen işportacıların sayısı 1950 senesine kadar gittikçe artmıştır. 1951-1952 senelerinde Mahmut Paşa geçilmez bir hale gelmiştir. Yerin darlığı alıcı kütlesinin çokluğu, işportacıların da cadde üzerine yayılması, yolun trafiğini aksatmaya başlamıştır. Bu sıkışık durum gerek dükkâncılarla gerekse kendi aralarında bir çok kavgalara sebep olmaya başlamıştır. Gün geçtikçe çekilmez bir vaziyet alması üzerine zamanın Valisi ve Belediye başkanı Fahrettin Kerim Gökay bu problemin üzerine bizzat eğilmiştir. İşportacıların faaliyette bulunmalarının tamamen yasaklanması tezi ileri sürülmüş ise de, o zaman sırf o muhitte bulunan 500e

yakın işsiz bırakılacağı, bunun doğuracağı mahzurları düşünülerek işportacılığın ıslahı yoluna gidilmiştir. (1954)

Tedbir olarak Macuncu ve İrfaniye sokaklarının bölgesinde iki kaldırımı işgal edebilme müsaadesi verilmiş, kaldırımdan aşağıya inilmemesi şartıyla birer metre karelik yer tahsis edilmiştir. Fakat buna uyan pek olmamıştır. Caddeye kaçılmış enine bir metreden fazla yerler işgal edilmiştir. Belediye metre kare başına ayda üç liralık işgalie parası almaktadır.

Tahsis edilen yerden dışarı çıktıkları halde şimdi ödedikleri para müsaade edilen yer içindir.

Önleri işgal edilen dükkânlar toptancılara ait olduğu için yaratılan durum toptancılar aleyhine iktisadî bir problem doğurmamıştır.

Alınan bu tedbirler kısa bir zaman için cadde üzerinin işgalini durdurmuş ise de 1954 den bu yana cadde üzerinde seyyar satıcılar yine gün geçtikçe çoğalmaya başlamıştır.

Diğer yerlerdeki işportacılığın gelişmesi Mahmut Paşadakî akışına paralel bir tarihçeye sahiptir. Fakat buradaki gibi ıslah edici bir tedbirle karşılaşılmamıştır.

III) İŞPORTACILIĞA İNSANLARI İTEN SEBEPLER :

İşportacılık yapmış ve halâ yapmakta olanların fikirleri alındığında, durumlarını incelediğimizde, işportacılığa başlamalarının sebeplerini üç şıkta toplayabiliriz.

a) Sıfırdan başlayarak büyük tüccar olmanın ilk akla gelen yoludur.

b) Geçimini temin etmenin riski az bir yoludur.

c) Anadolu'dan gelenler başka iş bulamadıkları için işportacılık yapmakta dırlar.

Birinci şıktaki sebeplerle işportacılık yapan kişiler umumiyetle evlidir. Belli bir gayeleri vardır. Para ve dükkân sahibi olmak. Kazançlarının büyük bir kısmını tasarruf ederler. Bu sınıfa giren işportacıların nispeti % 20 civarındadır. Eski den işportacılık yapıp da bu yoldan tüccar olmuşları dikkate alırsak bunların ancak % 2-3 ü muvaffak olabilmektedir. Bunların ekserisi de sabit yerleri olan Anadolu'dan gelmiş işportacılarıdır.

İşportacılığa başlama sebebini geçimini temin etmenin riski az ve hareket serbestisi en fazla olan yolu olarak görenler, istikbale ait bir gayeleri olmayan sınıftır. O gün kazandıklarını akşamına yerler. Ekserisi bekâr içkiye ve içkili yerlere düşkün kişilerdir. Serseri bir ruha sahiptirler. Bazılarına işportacılık kadınlar ve kızlarla dalga geçmek için bir vesile, eğlenceli bir para kazanma oyunu gibi gelmektedir. Yukarıda söylediğim gibi bunlar bekâr ve genç kişilerdir.

Anadolu'dan gelenler başka iş bulamadıkları için geçim gayesi ile işportacılık yaparlar. Bu durumun sebebini köylerden şehire (İstanbul'a) olan akına bağlamak doğru olur. Bilhassa İstanbul'a taşradan iş bulmak, para kazanmak için gelenler başka iş bulamamakta, geçimini temin etmek için işportacılığa başlamaktadırlar. İstanbul'un toptan ticaret yapılan yerlerini pek bilemediklerinden bu gibi kişiler kendisi gibi (aynı köylü ve şehirli) bir arkadaşını bulup müştereken bir setye yaptırarak meyva ve sebze satmaktadırlar. İstanbul'un toptan ticaret yapılan yerlerini pek bilemediklerinden bu gibi kişiler kendisi gibi (aynı köylü ve şehirli) bir arkadaşını bulup müştereken bir setye yaptırarak meyva ve sebze satmaktadırlar. Kazançları ikiye bölündüğü için

azdır. Kazandıklarının büyük bir kısmını otele ve yiyeceğe vermektedirler. Biraz bu işte kıdem sahibi olmuşlar kendi memleketlisine yol göstermek gayreti ile bu şekildeki işportacılığı tavsiye etmektedirler. Bu tavsiye edişleri meslek haline getiren ve bu şekilde kendine bağlı bazı işportacılarla şebeke halinde çalışanlar da vardır.

IV) İŞPORTACILARIN VE İŞPORTACILIĞIN SINIFLANDIRILMASI VE MAHİYETLERİ

İnsanları işportacılığa iten sebeblere göre yukarıdaki sıklarla işportacıları sınıflandırmaya tabi tutmak mümkündür.

a) Tüccar olmak gayesi güden işportacılar.

b) Günlük geçim gayesi güden işportacılar.

c) (Anadoludan gelen) başka iş bulamayıp işportacılıkla muayyen bir bir para kazanıp memleketine gitme gayesi güden işportacılar.

İkinci bir sınıflandırma şekli de.

İşportacılığın yapıldığı yer itibariyledir. Bu sınıflamaya göre de işportacılık üçe ayrılır.

a) Mahalle pazarlarında belediyenin müsaadesi ile yapılan işportacılık :

Mahalle pazarlarında işportacılık yapanların muayyen pazarda belirli yerleri vardır ki bu yerler pazarcılar derneğinde kayıtlıdır. Başka kimse o şahıstan müsaade almadan o yeri işgal edemez. Bu kişiler kendilerine işportacı denilmesinden hoşlanmazlar. Kendi kendilerine pazarcı derler.

Üzerinde satış yapılan tahtaya tezgâh

denir. Bu tezgâhların ekserisi bir müteahhit tarafından temin edilmekte, günlük kira bedeli olarak her tezgâh için müteahhite 75 kr. ödenmektedir.

Belediyede, Panayırlar ve Pazar Yerleri Kanununa göre tezgâhın büyüklüğüyle orantılı olarak 75-200 kuruş arasında değişen yer parası almaktadır. Bu para alınırken sadece işgal edilen yerin alanı değil aynı zamanda o yerde satılan malın cinsi de dikkate alınmaktadır.

Pazarcılar, pazarcılar derneğindeki kayıtlı yerlerini 1000-5000 lira arasında hava parası olarak devretmektedirler. pazarcılar derneğine de muayyen bir aidat verilmektedir.

b) Dükkân önlerinde müsait yerleri olan işportacıları :

Bu yerler dükkân sahibinin müsaadesi ile işgal edilmektedir. Ekseri azınlığa dahil olan tüccarlar bu müsaadeyi vermektedir. Fakat bu müsamaha istiyerek verilmemekte, Millî bir baskı ve korkutulmanın neticesinde alınmaktadır. Türk olan tüccarlardan müsaade verenler, eskiden işportacılık yapmış olupta işportacıları hi maye etmek isteyenler ile madi bir menfaat karşılığı anlaşılanlardır. Zabıta böylelerine ses çıkartmamakta ayda cüzi bir yer yer parası almaktadır.

c) Belirli bir yeri olmayan gezici işportacılar :

Bunlar mevsimine göre sürümünü fazla olan malları kalabalık mühitlerde satmaktadırlar. Zabıtanın şiddetli takibi altındadırlar. Faaliyette bulundukları mühitler - Mahmut Paşa, Sirkeci garajlar civarı, Beyazıt meydanı, Aksaray yeni kapı yolu, Bakırköy istasyon civarı, Köprü, Karaköy, sabahın erken saatlerinde Emin ötü meydanıdır.

V) İŞPORTACILARIN FAALİYETTE BULUNDUKLARI YERLERDEN BAZILARININ İNCELENMESİ

Mahmutpaşada :

Mahmutpaşanın incelenmesinde ko laylık sağlamak için üç bölgeye ayrılmıştır.

a) Bölgesindeki işportacıların sabit yerleri olanlar köşe başlarında birkaç tane dükkânın önündedir. Bu bölgede satıcıların 9/10 nu kadın ve çocuk eşyası satmaktadır. Erkek eşyası satan çok nadirdir.

b) Bölgesinde sabit yeri olan işportacılar çoğunluktadır. Macuncular ve irfaniye sokaklarına seyyar işportacıların yerleştirilmesinden sonradır ki bu bölgede sabit yeri olan işportacılar çoğalmıştır. Satıcıların 10/7 si kadın ve çocuk 10/2 si ev eşyası 10/1 de erkek eşyası satmaktadır. Sultan hamamın meydanında zabıta bulunmadığı zamanlar gezici satıcılar meydanın civarını kaplamaktadır. Burada on satıcıdan 5 i kadın ve çocuk 2 i ev eşyası satmaktadır.

c) Bölgesinde mısır çarşısına ve atalar mağazasına inen büyük postahane önünden geçen caddeler üzerinde gezici işportacılar ekseriyettedir. Yine köşe başlarında (Eğer önünde durduğu vitrini kapamıyorsa) sabit işportacılara rastlanır. Büyük postahane civarı ise sabit işportacılarla doludur. Burada satıcılar yerlerini gayriresmî bir şekilde diğer satıcılara kabul ettirmişlerdir. Ancak muayyen bir hava parası ile yerlerini devretmektedirler. (1. Haziran saat 11.30 da Vinylex in satış mağazasının sol tarafındaki ayakkabı satan bir işportacının 2x1 m. boyutundaki yerini 500 liraya satışına şahit olunmuştur). Sultan Hamamdan Eminönüne doğ-

ru inildiğinde kadın eşyası satan satıcı adedi azalmakta, bu oran büyük postahane civarında 1/10 e düşmektedir. Alıcı kitle sinin kadın erkek oranına göre satıcı ların oranı da değişmektedir. Hattâ bu oran günün muayyen saatlerine göre de değişmekte, alıcı kütlesine göre satıcı adedi çoğalıp azalmaktadır. Günün muayyen saatlerine göre Mahmut Paşa'dan geçen kişilerin kadın-erkek nisbeti.

2. Haziran 1965

10 — 14 arası	% 50	% 50
14 — 16 arası	% 60	% 40
16 — 18 arası	% 80	% 20
18 — 19 arası	% 75	% 25
19 — 20 arası	% 40	% 60

1 Dakikada geçen insan sayısı

10 — 14 arası	150
14 — 16 arası	100
16 — 18 arası	250
18 — 19 arası	300
19 — 20 arası	200

Cumartesi günleri saat 14 — 19 arası bir dakikada geçen ortalama insan sayısı 350 — 400 civarındadır.

Bu caddenin kenarında duran bir satıcı bir dakikada geçen insanların en az yarısına hitap edebilmektedir. Eğer iki kişi çalışıp caddenin iki yanında tezgahı göstererek bağırarak olursa bu insanların en az % 70 ine hitap etmiş olmaktadır. Böyle hareket etmelerinin nedenini ve neticesini bilmektedirler.

SİRKECİ :

Taşradan gelen otobüslerin Sirkeçide garajlara yolcularının ekserisine indirmesi, taşıraya gidecek otobüslerin % 80 inin Sirkeçiden kalkması ve bu muhitte otellerin çokluğu işportacıların da buralarda yer tutmasına sebep olmuştur. Cadde ke-

narlarında gezici, bazı dükkânların önünde de sakat işportacılar vardır, Çoğunlukla erkek eşyası satmaktadırlar. Bundan başka açık göz enayi arıyan kapkaççı işportacılar da vardır ki, bunlar cep ve kol saati, transistörlü radyo ve kumaş gibi şeyler satarlar. Otobüsleri, yolcu taşıtlarını dolaşırlar.

Sabah saat 8-10, akşam saat 16-20 arası bu muhitin en kalabalık olduğu ve otobüslerin gelip gittiği saatlerdir.

Köprü, Karaköy civarı : Anadolu yakasından trenle taşradan gelenlerin veya bu taraflara gideceklerin geçtikleri işlek bir yer olması dolayısıyla Kadıköy-Haydarpaşa iskelesinden Eminönüne kadar gezici satıcılara, köprü altında bilhassa sabit işportacılar rastlanır.

Kadıköy-Haydarpaşa iskelesinin önünde duranlar vapurların geliş zamanlarında çok fazla insanla karşılaşmakta ise de, Kadıköy yolcularının ekserisi satın alma gücü fazla olan kişiler olduklarından işportacıdan alış veriş etmezler. Vapurlar da satış yapan işportacılar varsa da bunlar vapur müstahdeminin başa çıkamadığı belirli şahıslardır. Hatta bunlardan birini Kadıköy'lülerin ekseriyeti tanımaktadır. (Başını usturaya vurdurur, puro içer, kalın bıyıklıdır.)

KABATAŞ VAPUR İSKELESİ :

Son zamanlarda otobüslerle yolculuk edenlerin artması üzerine Kabataş araba vapuru iskelesinde işportacılar da belirmiştir. Bunlar akşam otobüslerin karşıya geçme saatlerinde, otobüslerin içerisine girerek yolculara, fabrika reklâmı yapıyoruz diye naylon torbalar içinde bir kaç eşya birden satmaktadırlar. Lüks otobüsler bunlara müsaade etmemekte ise de (Mas-Varan-Truzim) diğerleri göz yummaktadır.

Kısaca şunu söylemek mümkündür ki İstanbulun her tarafında (zabitanın şiddetli takibi altında olan İstiklâl caddesinden tutunda Halkalı'ya kadar) gezici veya sabit işportacılar vardır.

VI) İŞPORTACILARIN SATIŞ ŞARTLARININ VE GELİRLERİNİN İNCELENMESİ :

İşportacıların satış şartlarını incelemeden evvel Türkiye'de perakende ticaret hayatında hakim olan pazarlık usulüne değinmek icap etmektedir. Pazarlık usulünün nasıl ve nereden geldiği kesinlikle bilinmemekle beraber Türkiye'de perakende ticarete hakim olduğu bir hakikattir. Acaba satıcılar mı bu adetin yerleşmesine sebep olmuştur? Yoksa alıcılar mı? İzahı imkânsız olan bir nokta da budur. Fakat yeni ve büyük firmaları n(Arçelik, Philips) gibi her yerde aynı fiat politikaları bunun önüne geçmek için bir adımdır.

İlk bakışta alıcılar fiat kırmakla kendilerine bir gelir temin ettiği, daha doğrusu az para harcadığı düşüncesindedirler. Ve fiat kırdıkça ucuza aldım fikri ile haz duymaktadırlar. Fakat işin aslında yine aldanan odur. Fiat kırmamak satıcının söylediği fiatı kabul etmek ise daha çok aldatılmaya sebep teşkil etmektedir. Şöyle ki : Gerek işportacılar ve gerekse dükkân sahiplerinin ekseriyeti müşterinin pazarlık edeceğini hesaba katarak maliyetinden çok fazla fiat istemektedir. Pazarlıkla normal satış fiyatına yaklaşmaktadır. Normal satış fiyatı ile ilk istenen fiat arasında bir noktada anlaşmak daima alıcıların aleyhine olmaktadır. Satıcının ilk istediği fiatı kabul etmek ise bu aldanmanın maximum noktasıdır.

Aldanmamanın çaresi malın alınıp fiatını bilmektir ki bütün malların bilinmesi de imkân yoktur. Bu durum gayri meş-

D E R G İ S İ

ru ticarî kazançların başlangıç noktasını teşkil etmektedir.

Mahmut Paşa ve civarındaki dükkânlar ve işportacıların satış şartları. Önce müşteriyi, bağırarak, malı göstererek dükkâna veya tezgâhın önüne getirmek sonra müşteriye mal beğendirmektir. Müşteri malı beğendikten sonra müşterinin başını döndürecek bir fiyat istenir. Müşteri tabii olarak o fiata razı olmaz. Karşılığında müşterinin bir fiyat vermesi istenir. Müşteri istenen fiyatı nazara alarak bir fiyat verir. Bu fiyat ekseri halde normal satış fiyatının üzerindedir. Satıcı bu fiyatı kabul edecektir. Fakat müşterinin zihnini bulandırmamak için bunu birden yapmaz. Yavaş yavaş o fiata yaklaşır. Ve müşterinin verdiği fiata satar. Esas prensip 1) müşteriyi kaçırmamak, çünkü giden müşteri geri gelmeyecektir. 2) Maliyeti üzerindeki müşterinin verdiği fiyatı kabullenmek. 3) Elde geçen gün modasının geçme tehlikesi vardır.

Bir de ne alırsan, seç seç al (şu) fiyatı satışı vardır. Bunlar da pazarlık olmaz. Zaten kâr marjı azdır. Süründen kazanır. Bu meyanda Kazova, Neyir gibi tanınmış müesseselerin ufak özüllü modası veya mevsimi geçmiş malları satılır ki bunları bir veya bir kaç kişi birleşerek toptan alır, 5-10 lira kâr ile pazarlıksız satarlar. Çok ucuza alındığı için bu yüksek kâr marjı gözükmeyecek bir fiyatla müşteriye intikal etmektedir.

Tekstil mamullerinin satışında işportacıların araya girmesi müşterilerin lehine devletin aleyhine bir durum yaratmaktadır. Faturasız mal alan işportacılar toptancının sağladığı meşru olmıyan vergi tasarrufunu toptancı ile paylaşırlar. Bu alış fiyatını indirmek şeklinde gözüktür. Bu maliyet farkı dolayısıyla dükkânlarda satılan aynı mal işportacılar da daha ucuza

satılmaktadır. Dükkâncılara rakip durumdadırlar.

Diğer sanayi mamulleri de bu paylaşılan kaçak vergi tasarrufu fiata intikal ettirilmemekte hattâ işportacı daha fazla fiyat istiyerek kârını daha fazla arttırmak arzusundadır. Hatta böyle fazla fiyat istemeye de pazarlık müessesesi zorlamaktadır. Şurası muhakkak işportacılar faturasız mal satın aldıklarından diğer parekencilerden daha ucuza mal almaktadır. Toptancının vergisini kaçırmamasına, kârını yükseltmesine sebep olmaktadır. Fakat bazı parekencide dükkânlarda bu şekildeki kazancı başka yollarla temin etmektedir. Bir defa faturayla mal almaktadır. Aynı maldan ne kadar satılırsa satılsın ve alınsın, aynı faturanın malı imiş gibi görünmektedir. Bu toptan faturasız alış fiyatı farkından ve hem de vergi kaçırmaktan dolayı (toptancılarda dahil) bu yola sapan satıcıların kârları gayri kanuni bir şekilde artmaktadır.

İşportacıların günlük kazançlarına gelince tek cins ve çeşitli mal satanların günlük kazançları satılan mal harcı alem mal ise 20-50 TL. Tek cins çok çeşitli mal ise bu kazanç 30-70 TL. çok çeşit ve çok cins mal ise kazanç günlük 100 lira civarında oynamaktadır. Bu kazançlar sinai mallar satanlar içindir.

GÜNLÜK KAZANÇ ORTALAMALARININ LİMİTLERİ

Gözlük ço kçeşitli	30—50 TL.
Tükenmez kalem	20—50 TL.
Gömlek, şort, çocuk pantolonu çeşitli şapka (kadın, çocuk, erke)	30—40 TL.
Dikiş iğnesi satanlar	15—25 TL.
Kombinezon	20—60 TL.
Çorap, gravat	20—40 TL.
Su ve meşrubat satanlar	20—30 TL.
Sebze ve meyveler	30—70 TL.

Bu kazançlar satış yapılan yere satış yapmanın kabiliyetine aybaşı, ay ortası ve ay sonu, Hafta sonuna göre de değişmektedir. (Müşterilerin eline para geçme periyotlarına göre.)

Bunlardan başka istisna teşkil eden kazançlar, ortalamalardan çok fazla inhiraf edenler de vardır. (Bunlar ortalamaya alınmamıştır).

Şöyleki: Afyon, Malatya ve civarlarından, Güney Doğu Anadolu'dan ucuza keşim hayvanı toplanmakta bunlar Suriye ve Irak'a kaçırılmaktadır. Bu kaçak mallara karşılık Suriyeden çakmak, çakma taşı, saatler, kristal kolyeler, tabanca, sustalı bıçaklar, ipek tekstil mamulleri getirilmektedir. Bunlar Kilis, Antep, Diyarbakır ve Urfa dolaylarında saklanmakta İstanbul'dan sipariş verildiğinde Otobüsler veya Hususi taksilerle mal getirilmektedir. Son zamanlarda her tarafa çok sık işleyen otobüsler ve kara nakliye şebekesi bu kaçak eşya nakliyatına da kolaylık sağlamıştır. Acil hallerde İstanbul'a en geç 2,5 günde istenen mal getirilebilmektedir. Bu mallar İstanbul'da gizli depolara saklanmakta icap ettiğinde etrafa sezdirilmeden bu depolardan mal çekilmektedir. (Bu depoların yeri öğrenilememiştir. Eminönü mıntıkasında olması kuvvetle muhtemeldir.) İşportacılar bu mallar intikal ettirilerek sattırılmaktadır. Bunların günlük kazançları iş yaptıkları zamanlar ikibin lirayı çok aşmaktadır. Şebeke halinde çalıştıklarından patron işportacılar da doğmakta kazancın aslan payını bunlar almaktadırlar.

SİRKECİ CİVARINDAKİ KAPKAÇÇI İŞPORTACILAR :

Bunların ellerinde fazla mal yoktur. Amiyane tabiri ile yolacak enayi ararlar cep ve kol saati, radyo, kumaş elbise gibi malları satmak isteyen asker ve köylüler-

den öldü fiatına mal alırlar. Birinin verdiği fiat hemen öbür işportacılar kadar gitmektedir. Ondan fazla bir fiat verilmemektedir. Böylece sıkışıp ta bu gibi mal satmak isteyen zihninde malın değerinin ancak o fiat olduğu düşüncesi yaratılmağa çalışılır.

Bu kişiler satılması yasak olan maddeleri de ayrıca satmaktadır ki en fazla bu yoldan para kazanırlar. Sirkeci durağının yanındaki (x) lokantası bunların toplanma yerleridir. Bazıları beyaz kadın ticareti, aracılık (bu yola sevk edilebilecek kadın bulmak) ve muhabbet tellallığı da yapmaktadırlar. Günlük kazançları 100 liranın üzerinde olmasına rağmen kazanılan para yakın arkadaşları (yoldaşları) ile içki masalarında yendiği için ertesi güne yine meteliksiz uyanmaktadırlar.

VII) İŞPORTACILAR ARASINDAKİ SOSYAL DAYANIŞMA :

Bu dayanışma müessese haline gelmiş değildir. Yalnız Zabıta teşkilâtına karşı kader birliği yapmış olmanın yarattığı bir dayanışmadır. Bazı hallerde halktan gelen tepkilerde müştereken karşı konulmaktadır.

Zabıta teşkilâtına karşı dayanışma seyyar işportacılar arasında görülmektedir. Zabıta memurları görüldüğünde bazı ıslık şeklinde sesler çıkartılarak ileride işportacılar zabitanın geldiğini haber verilerek kaçmaları sağlanır. Bilhassa Mahmutpaşada ekip görüldüğünde ekibi ilk gören hem kaçır hem de yanındaki yardımcısını koşturarak ekibin geldiğini diğer işportacılar duyurur. Ekipden zabıta memurları daha inmeden en sondaki işportacının ekibin geldiğinden haberi olur.

Halktan gelen tepkiye karşı dayanışmaları ise halktan biri ile işportacı ara-

sında bir münakaşa çıkıp bu kavga safhasında dökülürse birlikte hareket ederek işportacı arkadaşlarını korurlar. Bu kavga kendi aralarında çıkarsa ki yer işgali yüzünden sık sık çıkmaktadır. O zaman diğer işportacılar araya girerek uzlaştırmaya çalışırlar.

Ayrıca kendi sattıkları mallara müşteri olan diğer işportacılar da hususi olarak fiat kırarlar başka bir madde dayanışma yoktur.

VIII İSTANBUL ZABITA TEŞKİLÂTI - NİN BU YÖNDE GÖRÜLEN ÇALIŞMASI

İstanbul Zabıta Teşkilâtının sorumlu kişileriyle yapılan konuşmalardan bu yön de gösterilen faaliyetlerin neticesinden ne beklenildiği anlaşılmaktadır. İşportacıların hangi sebeplerle yapıldığı bilinmekte, bu kişilerin iktisadî durumlarının daha çok kötüye götürebilecek tedbirlerden imkân nisbetinde kaçınılmaktadır.

Çünkü bilinmektedir ki bu yönden gösterilecek bir zorlama başka sosyal yönlerden bir tepki doğuracaktır. Serbest bir şekilde işportacıların faaliyet göstermesine müsaade edilmesi ise daha büyük problemlerin doğmasına sebep olacaktır.

Bazı cezai müeyyideler muayyen doza kullanılarak bu problemin halledilmesi cihetine gidilmektedir. Meselâ :

Birinci derecede göz dağı vermek, ihtar etmek.

İkinci derecede elinden Tezgâhı ve malları alınarak bir müddet ticaretten men etmek.

Üçüncü derecede para cezası kesmek.

Dördüncü derecede geri verilmemek üzere mallarını almak. Alınan mallar Zabıta Müdürlüğünün altındaki depolarda

saklanmaktadır. Cezalar bu sıra ve yakalanma te Kerrürüne göre uygulanmaktadır.

Bu müeyyidelerle göze batmıyacak derecede işportacılar dar bir serbesti tanımak onların başka çalışma sahalarına geçmelerini, sıçramalarını temin etmektedir. Kullanılan bu usulün fayda ve mahsurları münakaşa konusu olabileceği gibi, tatbikatın gözden geçirilmesi de bu mezuunun incelenmeğe değer nitelikte olduğunu ortaya koymaktadır.

Çünkü görülmüştür ki göz dağı verilen işportacılar ekseriya küçük, zavallı işportacılar. Aşırı derecede tecavüzkar işportacılar zabıta pek dış geçirememektedir. (sorumlu kişilerin söylediklerinin aksine) 17. Hazirin günü Mahmut Paşa'da bir tezgâhta gömlek satan 3 işportacı ile ekipten bir zabıta memuru arasında gördüğüm bir çatışma bunu tam mânası ile ortaya koymuştur. Hattâ kavgaya davet etme şeklini alan münakaşalar da geriliyen ekip memuru olmuştur. Kısacası baskıyı gören, daima müşkülâtlarla karşılaşan ekseri halde zavallı denecek nitelikte ki işportacılar. (simitçiler suçular gibi) Zabitanın deposu gezildiğinde de insan da bu his uyanmaktadır. Belki de diğerleri maddi gücü fazla olduğundan para cezasını ödiyebilmekte ve malını geri olabilmektedir.

400 e yakın personel ile çalışan zabıta teşkilâtından bu sosyal problemin hallini beklemek çok fazla iyimserlik olmakta dır. İşportacıların kovalanması bunların faaliyet göstermesine mani olunması hiç bir şeyi halletmeyecektir. İşportacılık yapmaya insanları iten sebepler üzerine eğilmek sebeplerin, sebeplerine inen hal çareleri bulmak daha yerinde bir hareket olur.

Eğer kısa zamanda bir hal çaresi bulunmazsa bu sosyal problemin üzerine

eğilinmezse, idare etmek şeklinde gözüken şimdiki tedbirler işportacıların çoğalmasına mani olamayacak. 1954 senesinde Mahmut Paşa'nın halinin, başka yerlerde de meydana gelmesi ihtimali çok kuvvetlidir. O zaman bulunacak her tedbirin zararı bu günküden daha fazla olacaktır.

IX) BAŞKA ÜLKELERDE İŞPORTACILIK :

Acaba bu problem sadece bizim memleketimizde mi vardır? Şeklinde insanın aklına bir soru takılabilir.

Yapılan soruşturmalardan anlaşılmıştır ki başka ülkelerde zaman zaman bu problemle uğraşmış ve uğraşmaktadır. Paris'te bundan takriben 15 sene evvel işportacılar davası ele alınmış, bir sokak işportacıların yerleştirilmesine tahsis edilmiştir. Şimdi bile Sen nehri kısmında, Notr de Dame kilisesinin karşısında mecmua, resim gibi şeyler satan işportacılar mevcuttur.

Almanya: Son zamanlarda sadece gezici boyacılar ortaya çıkmaya başlamıştır.

İtalya : İtalya'da işportacıların meydana getirdiği sosyal problem bizimkilerden de çok daha fazladır. Hattâ turistlerden kaçak eşya temin eden bir kanal halini almıştır. Bilhassa Sicilya adasında daha fazladır.

İspanya ve Portekiz : Kendi bünyesinde bir problem doğurmasa dahi görülebilecek derecededir.

X) İŞPORTACILIĞIN İSLAHI İÇİN DÜŞÜNÜLEN TEDBİRLER :

İşportacıların doğurdıkları sorunları gidermek için tek yönlü alınan tedbirlerin yersiz olduğu 1954 yerleştirme tatbikatından sonra görünür bir durum almıştır.

İşportacıların belirli yerlerde durmaya mecbur etmek, daha doğrusu belirli yerlere bağlamak sadece trafiği kolaylaştırmakta ve muayyen yer parası almağa imkân hazırlamaktadır. Yarattıkları iktisadî aksaklıklar bundan sonra çözülmeye çalışılmadıkça Macuncu ve İrfaniye sokaklarındaki şimdiki durum gibi bu tedbirlerin de dejenere olacağı muhakkaktır.

Ayrıca bazı işportacı kütlesini yerleştirmeye imkân yoktur. Geçici bir zaman için bu işle meşgul olanlar, sattıkları mal itibariyle gezmeye mecbur olanlar bu cümleden olarak zikredilebilir. İşportacılar gezici olduklarında daha çok müşteri kütlesi ile karşılaşabileceklerini veya müşteri kütlesinin fazla olduğu yerlere gidebileceklerini insiyatifi olarak bildiklerinden sabit yerlere de pek fazla arzu göstermeyeceklerini hesaba katmak lâzımdır.

İnsanları işportacılık yapmaya iten sebeblerin sebeblerine inilerek çareler aranırda daha tesirli bir hal çaresi bulunabilir (köylerden büyük şehirlere akının önlenmesi sinai dalının inkişaf ettirilerek daha çok işçi kütlesinin bu kolda mas edilebilmesinin sağlanması gibi)

İktisadî ve malî yönden yaratılan hukuk dışı durumun giderilmesi, malî kontrolün dışında temin edilen kazançların bertaraf edilmesi için ise toptan satışların gayri meşru yollara sapmalarına mani olacak bir düzenin kurulması lâzımdır.

Vergi kaçakçılığının önlenilmesi için bir tedbir olarak işportacılar vergi karnesi mecburiyeti tanımak akla gelebilir. (Tanıştığım işportacılıktan yetişmiş zamanımızın bazı tüccarlarının tavsiyesi de bu yöndedir.) Bu tedbir aksaklığı tamamen gideremese de şimdiki durumdan çok daha iyidir. Maliye içinde büyük bir gelir kaynağı olabilir. Yalnız götürüş şeklinde alınacak verginin taksit zamanlarının

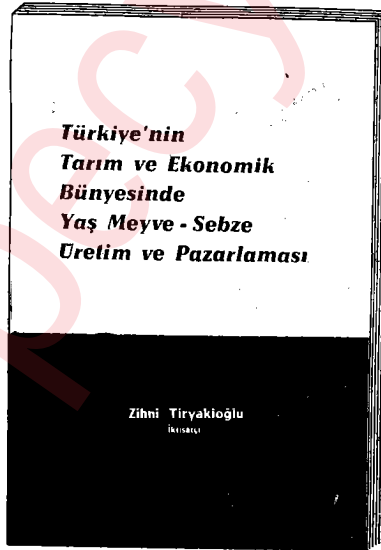
yakın ve küçük miktarlarda olması lâzımdır ki işportacıları vergiyi ödemekten kaçındırmasın ve onlar için yıkım olmasın. Sabit yerleri olan işportacılar için bu tedbirin uygulanması daha kolay olmakla beraber; gezici işportacılar için imkânsızlıklar doğuracak derecede güçtür.

Kısaca Türkiye'de işportacılık ticarî hayatımızda büyük yolsuzluklara büyük çapta kontrol dışı kazançların teminine sebep olmakta, sosyal yönden bazı problemler doğurmaktadır. Zamanında tesirli tedbirler alınmadığı taktirde her geçen gün ticarî hayatımızda yarattığı problemler büyüyecek, önlenmesi çok güç, belki

de imkânsız hale gelecektir.

Bugün hiç kimse satın aldığı malda aldanmadığını tam değerini, verdiğini iddia edecek durumda değildir. Çünkü aynı branşta ticarî faaliyette bulunan şahıslar dahi, amiyane tabiriyle birbirlerini kazıklamağa çalışmakta ve birbirlerine yalan söylemektedir.

Şunu da belirtmek isterimki bu etüdü yapmadan evvel günlük alış verişleri mi yaparken istediğim malı alabilmekten başka bir düşüncem yoktu. Fakat şimdi acaba ne kadar aldatılıyorum düşüncesi, alış verişlerimi yaparken beni huzursuz hale getirmiştir.

iste
aradığım
akaryakıt...

TP

YENİ VE MODERN SATIŞ İSTASYONLARI İLE YURT HİZMETİNDE

06 AP 226

TÜRKİYE PETROLLERİ A.Ö.

FAZLA YORGUNLUKTAN İLERİ GELEN
Vücut kırıklığına karşı

OPON, baş, diş, adale, sinir ağrılarını teskin eder

OPON, grip ve nezle başlangıcında birçok fenalıkları önler

OPON, günde 6 tablet alınabilir

OPON

BURSA :

Merkez, Fabrika : Sanayi Bölgesi
Telefon : 3312 - 2644
Büro : Atatürk Cad. Ticaret Bankası İş Hanı Kat 1
Telefon : 4489

İSTANBUL BÜROSU :

Bahçekapı, Anadolu Han Kat 3
No. 13 - 14
Telefon: 22 35 73 - 27 72 53

Memleketimizde güzellikleriyle nam salan yildizların kullandıkları aynı Puro Tuvalet Sabununu aldığınızdan emin olmak için sabunun  zerindeki PURO markasına dikkat ediniz... ısrarla Puro Tuvalet Sabunu isteyiniz.

Puro Tuvalet Sabunu
teninize bir kadife
yumuşaklığı ve bir
bahar tazelığı getirir

Cebrenize filim yildiz-
larına has o büyüleyici
cazibe ve güzelliđi
temin eder

BOL KÖPÜKLÜ NEFİS KOKULU

PURO

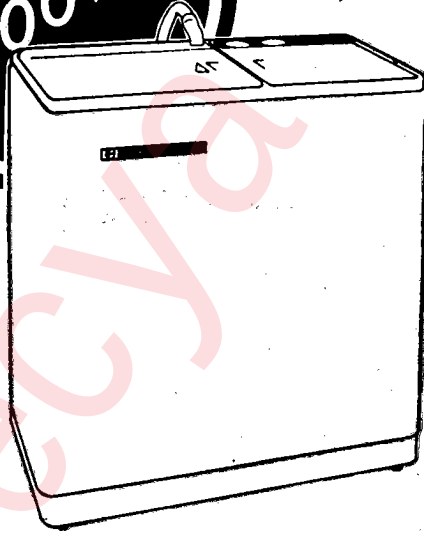
TUVALET SABUNLARI 100 DE 100 SAFTIR

ARSLAN tuğla

ATEŞ TUĞLASI
YAPI TUĞLASI

FABR.: Silâhtar C. 148 Eyüp-Tel : 21 11 32 - MAĞ.: Tersane Cad. 67 Karaköy-Tel : 44 30 40

1407 M

DÜNYADA EN ÇOK SATILAN ÇAMAŞIR MAKİNESİ

**Mataş Ticaret A.Ş. Halaskârgazi Cad. 133
Pangaltı - İstanbul Tel: 47 44 30**

YENİLİK BASIMEVİ

Cağaloğlu Yokuşu, Cemal Nadir Sokağı
Büyük Mîlâs Hanı No. 45 - 46 - 47 - 48
Telefon : 27 il 53 - 22 56 41 İstanbul

DİZGİ BASKI CİLT

" Kartvizitten Gazeteye Kadar ..
bütün işlerinizde güvenle
başvuracağınız en yetkili müessese

BİNALARINIZ ve DENİZ VASITALARINIZ İÇİN

SUPERLAC

Her çeşit tekne için
deniz suyuna karşı en
dayanıklı harici boya
CBS SUPERLAC'tır.

Kolay sürülür

Çabuk kurur, fırça izi bırakmaz

Dış tesirlere ve Deniz suyuna
karşı mukavimdir

Çeşitli cazip renkler

ÇAVUŞOĞLU
BOYA SANAYİİ
İSTANBUL

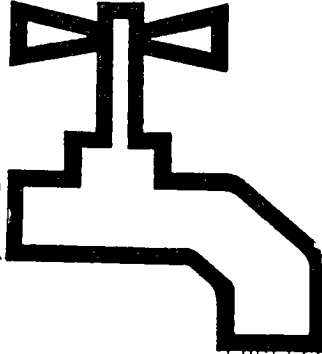
yuvanızda ARÇELİK saadetinizin anahtarıdır

Kendi sahasında Türkiye'nin en güçlü ve modern teşkilâtını kurarak batı seviyesindeki tesislerinde senelerdenberi çeşitli elektrikli ev aletleri imal eden ARÇELİK, bunları **en uygun fiyatlara** satın alabilme imkânını halkımıza sağlamış bulunuyor. Eskiden vitrinlerde seyredilen buzdolabı, çamaşır makinası, süpürge, gaz sobası, Arçelik'in seri imalât imkânları sayesinde bugün en mütevazî Türk yuvasında dahi sevinçle kullanıyor... **Türk halkının mutluluğunu sağlıyor.**

- En Üstün Kalite
- En Uygun Fiyat
- Bütün Arçelik Modellerine Şamil Gerçek Arçelik Garantisi
- En yaygın ve Komple Servis Teşkilâtı
- Bol Yedek Parça.

1967 yılında

15
MİLYON

Size de bir bardak

ZİRAAT BANKASI

BİLÜMUM BANKA MUAMELELERİ İÇİN
TÜRKİYE İŞ BANKASI
hizmetinizdedir

Umum Müdürlük - Ulus Meydanı (Ankara)

CARİ HESAPLAR • HAVALE • TİCARİ SENETLER • KREDİ MEKTUPLARI
• KEFALET MEKTUPLARI • DÖVİZ ALIM VE SATIMI • SEYAHAT
ÇEKLERİ • İTHALÂT AKREDİTİFLERİ • KİRALIK KASALAR • v. s.

DÜNYANIN HER TARAFINDA MUHABİRLERİ VARDIR